

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ARISTOTELES

YORUM ÜZERİNE
Çeviren: Saffet Babür

2. Baskı

Aristoteles
Peri Hermeneias
© İmge Kitabevi Yayınları, 1996
Bu çevirinin tüm hakları saklıdır.
ISBN 975-533-126-3
1. Baskı: Ocak 1996

Kapak Tasarımı
Fatma Korkut

Dizgi
Mesut Seven

Kapak Baskısı
Pelin Ofset 418 70 93

İç Baskı ve Cilt
Zirve Ofset 229 66 84

İmge Kitabevi
Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Konur Sok. No: 3 Kızılay 06650 Ankara
Tel: (312) 419 46 10 - 419 46 11
Faks: (312) 425 65 32
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Aristoteles

Yorum Üzerine

Çeviren: Saffet Babür

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
•
YORUM ÜZERİNE

[ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ]

1 Πρῶτον δεῖ. θέσθαι τί ὄνομα καὶ τί ῥῆμα, ἔπειτα τί 16^a
 ἐστὶν ἀπόφασις καὶ κατάφασις καὶ ἀπόφανσις καὶ λόγος.

Ἔστι μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθη-
 μάτων σύμβολα, καὶ τὰ γραφόμενα τῶν ἐν τῇ φωνῇ.
 καὶ ὥσπερ οὐδὲ γράμματα πᾶσι τὰ αὐτά, οὐδὲ φωναὶ αἱ 3
 αὐταί· ὧν μέντοι ταῦτα σημεῖα πρώτων, ταῦτα πᾶσι πα-
 θήματα τῆς ψυχῆς, καὶ ὧν ταῦτα ὁμοιώματα πράγματα
 ᾗδη ταῦτά. περὶ μὲν οὖν τούτων εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ψυ-
 χῆς, -ἄλλης γὰρ πραγματείας·- ἔστι δέ, ὥσπερ ἐν τῇ ψυχῇ
 ὅτε μὲν νόημα ἄνευ τοῦ ἀληθεύειν ἢ ψεῦδεσθαι ὅτε δὲ ᾗδη 10
 ὡ ἀνάγκη τούτων ὑπάρχειν θύτερον, οὕτω καὶ ἐν τῇ φωνῇ·
 περὶ γὰρ σύνθεσιν καὶ διαίρεσιν ἐστὶ τὸ ψεῦδος τε καὶ τὸ
 ἀληθές. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα αὐτὰ καὶ τὰ ῥήματα ἔοικε
 τῷ ἄνευ συνθέσεως καὶ διαίρεσεως νοήματι, ὅλον τὸ ἀνθρω-
 πος ἢ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῇ τι· οὔτε γὰρ ψεῦδος 15
 οὔτε ἀληθές πω. σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦδε· καὶ γὰρ ὁ τραγέλα-
 φος σημαίνει μὲν τι, οὕτω δὲ ἀληθές ἢ ψεῦδος, εἰ μὴ τὸ
 εἶναι ἢ μὴ εἶναι προκτεθεῖν ἢ ὑπὸ πλῆκτος ἢ κινεῖται χρεῖν.

2 Ὅνομα μὲν οὖν ἐντὶ φωνῇ σημαστικὴ κατὰ συνθήκην
 ἄνευ χρόνου, τῆς μηδὲν μέρος ἐπὶ σημαντικόν κεχωρι- 20
 σμένον· ἐν γὰρ τῷ Κάλλιππος τὸ ἵππος οὐδὲν καθ' αὐτὸ
 σημαίνει, ὥσπερ ἐν τῷ λύγω τῷ καλὸς ἵππος. οὐ μὴν οὐδ'
 ὥσπερ ἐν τοῖς ἀπλοῖς ὀνόμασιν, οὕτως ἔχει καὶ ἐν τοῖς

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ Δ α': ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΕΡΜ. nBa^F: LIBER
Π. ΕΡΜ. Α: similia ΣΓς 16^a5 αὐτὰ | οὕτως nΛα^d: + καὶ οὕτως Σ
 6 πρώτως nBa^{AK}ς, ?Σ: πρῶτον α^dΛα, ?Σ ταῦτα Γ, Herminius
 teste Boethio 7 ταῦτα Alex. Aphrod. teste Boethio 8 ταῦτα
 H(Δ), Herminius teste Amm. 8-9 περὶ μὲν . . . πραγματείας post ἀληθές
 (13) ponit vult H: Maier 9 πραγματείας] ταῦτα πραγμ. nΣ: πραγμ.
 τοῦτο α^A, ?Γ 12-13 ἀληθές . . . ψεῦδος Δα^Aα^c 12 γε om. α^Fα^c:
 °ς: [Τⁱ] 13 αὐτὰ om. n, ?ΣΓ: °α^c: [Λ] 14 καὶ ἢ nΓα^A
 15 τὸ λευκόν Γα^cς: [ΔΣ.1] 15-16 ἀληθές . . . ψεῦδος Σ.11'
 21 οὐδὲν | αὐτὸ Hα¹: [.1]

[YORUM ÜZERİNE]

16^a İlk ad ile eylemin, sonra da değillemenin, evetle-
menin, önermenin, sözün ne olduğunu belirlemek gere-
kıyor.

Seste olanlar ruhtaki duyulanımların, yazılanlar da
seste olaların simgeleri. Yazı herkes için aynı olmadığı
5 gibi, sesler de aynı değil. Bununla birlikte¹ aynı imler
için ruhtaki duyulanımlar herkesce aynı, tasarımları
aynı olanların nesneleri de aynı olacaktır. Bunlar üze-
rinde –başka bir alanın konusu olduğundan– “Ruh Üze-
rine” de duruldu. Nasıl ruhtaki kavramların kimileri için
10 doğruluk ya da yanlışlık sözkonusu değilken, kimileri-
nin doğru ya da yanlış olması bir zorunluluksa, sesteki-
ler için de öyle; çünkü doğruluk ve yanlışlık, birleştirme
ile ayırmada olur. Adlar ile eylemler kendi başlarına,
birleşmesiz-ayrılmasız kavramlara benzer; sözgelişi bir-
15 şey eklenmediğinde ‘insan’ ya da ‘ak’; çünkü bu şekil-
leriyle ne doğru ne de yanlış oluyorlar, ama birşeyin
imi. ‘Kutlukuş’² da birşey anlatır ama, ya saltık ya za-
mana bağlı olarak olmak veya olmamak eklenmemişse
doğru ya da yanlış olmaz.

Ad, parçaları ayrı ayrı anlamlı olmayan, zaman dışı,
20 uylasımsal olarak anlamlı bir sestir. Nitekim ‘Karagöz’³
de ‘göz’ ‘kara göz’ sözünde olduğu gibi ayrıca birşey
imlemez. Ama yalın adlarda geçerli olan bileşik adlarda
geçerli değil. Ötekilerde hiçbir biçimde anlamlı parça

πεπλεγμένοις ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ οὐδαμῶς τὸ μέρος ση-
 25 μαντικοί, ἐν δὲ τούτοις βούλεται μὲν, ἀλλ' οὐδενὸς κεχωρι-
 σμένον, οἷον ἐν τῷ ἐπακτροκέλης τὸ κελῆς. τὸ δὲ κατὰ
 συνθήκην, ὅτι φύσει τῶν ὀνομάτων οὐδέν ἐστιν, ἀλλ'
 ὅταν γένηται σύμβολον· ἐπεὶ δηλοῦσί γε τι καὶ οἱ ἀγράμ-
 ματοι ψόφοι, οἷον θηρίων, ὧν οὐδέν ἐστιν ὄνομα.—τὸ
 30 δ' οὐκ ἄνθρωπος οὐκ ὄνομα· οὐ μὴν οὐδὲ κεῖται ὄνομα ὃ
 τι δεῖ καλεῖν αὐτό, —οὔτε γὰρ λόγος οὔτε ἀπόφασίς ἐστιν·—
 ἀλλ' ἔστω ὄνομα ἀόριστον. τὸ δὲ Φίλωνος ἢ Φίλωνι καὶ ὅσα
 16^b τοιαῦτα οὐκ ὀνόματα ἀλλὰ πτώσεις ὀνόματος. λόγος δὲ
 ἐστὶν αὐτοῦ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτά, ὅτι δὲ μετὰ τοῦ
 ἐστὶν ἢ ἦν ἢ ἔσται οὐκ ἀληθεύει ἢ ψεύδεται, —τὸ δ' ὄνομα
 αἰεί,— οἷον Φίλωνός ἐστιν ἢ οὐκ ἐστὶν· οὐδέν γάρ πω οὔτε ἀλη-
 5 θεύει οὔτε ψεύδεται.

Ῥῆμα δὲ ἐστὶ τὸ προσσημαῖνον χρόνον, οὐ μέρος οὐδέν 3
 σημαίνει χωρίς· ἐστὶ δὲ τῶν καθ' ἑτέρου λεγομένων σημείων.
 λέγω δ' ὅτι προσσημαίνει χρόνον, οἷον ὑγίεια μὲν ὄνομα, τὸ
 δ' ὑγιαίνει ῥῆμα· προσσημαίνει γὰρ τὸ νῦν ὑπάρχειν. καὶ αἰεί
 10 τῶν ὑπαρχόντων σημεῖόν ἐστιν, οἷον τῶν καθ' ὑποκειμένου.
 —τὸ δὲ οὐχ ὑγιαίνει καὶ τὸ οὐ κάμνει οὐ ῥῆμα λέγω·
 προυσημαίνει μὲν γὰρ χρόνον καὶ αἰεί κατὰ τινος ὑπάρχει,
 τῇ διαφορᾷ δὲ ὄνομα οὐ κεῖται· ἀλλ' ἔστω ἀόριστον ῥῆμα,
 15 ὅτι ὁμοίως ἐφ' ὅτουσιν ὑπάρχει καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος.
 ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὑγίανεν ἢ τὸ ὑγιανεῖ οὐ ῥῆμα, ἀλλὰ
 πτώσις ῥήματος· διαφέρει δὲ τοῦ ῥήματος, ὅτι τὸ μὲν
 τὸν παρόντα προσσημαίνει χρόνον, τὰ δὲ τὸν πέραν.—
 αὐτὰ μὲν οὖν καθ' αὐτὰ λεγόμενα τὰ ῥήματα ὀνόματά
 20 ἐστὶ καὶ σημαίνει τι, —ἴσθῃσι γὰρ ὁ λέγων τὴν διάνοιαν,

24 τὸ μέρος οὐδαμῶς B
 (ex 16^b 15) ὅτι ὁμοίως... μὴ ὄντος α: °a^c
 ἐστὶ δὲ] καὶ ἐστὶν αἰεί BΔΣ/λασ
 ηΒΔΣ/λα^d: °s, Porph. teste Amm.
 ηΒΤ/α^d: °Porph. teste Animi.
 ὑγιανεῖ... ὑγίανεν A

30 κεῖται + γε α: [Tⁱ] 32 ἀόριστον +
 ὅσα + ἄλλα Δ(ε) 16^b γ
 10 ὑπαρχόντων] καθ' ἑτέρου λεγομένων
 11 ὑποκειμένου + ἢ ἐν ὑποκειμένῳ
 13 δὲ διαφορᾷ Ba^dF: [Tⁱ] 16

yok, herikilerde olması beklenir ama, hiçbirinin kendi
25 başına anlamı olmaz: Örneğin 'toprak boya'⁴ da 'boya'.
"Uyulaşimsal olarak" dedik, çünkü adların hiçbirisi doğal
değil, ad oluşları simge olmaqladır. Çünkü yazılı olma-
yan sesler, sözgelişi yaban hayvanlarıunki de birşey be-
30 lirtir ama, bunların hiçbirisi ad değil. 'İnsan olmayan' bir
ad değil, buna verilmiş bir ad yok. Çünkü tümce de de-
ğil, değilleme de; ama 'belirsiz ad' olsun "Philon'a" ya
16^b da "Philon'u", buna benzer şeyler de ad değil, ad du-
rumları. Bunların tanımı da ötekilerin aynı ama adın ter-
sine 'var', 'vardı' ya da 'olacak'la birlikte doğru ya da
yanlış olmaz, örneğin "Philon'a var" ya da "Philon'a
5 yok"; nitekim bunların hiçbirisi doğru ya da yanlış değil.

Eylemse, zamanı da imleyen, parçası ayrı olarak hiç-
birşey imlemeyendir. Başka birşeye göre söylenen bir
imdir. Zamanı da imler dediğim şu: Örneğin 'koşu' bir
ad, 'koşuyor'⁵ bir eylem; şimdi olduğunu da imliyor.
10 Eylem her zaman bir başka şeye yüklenen⁶ bir imdir.
Sözgelişi bir taşıyıcıya yüklenir. –'Koşmuyor' ile 'dur-
muyor'a eylem demiyorum; çünkü zamanı da imliyor
ama, ayırdedici adı yok: 'Belirsiz eylem' olsun. Çünkü
15 ister olan ister olmayan birşey olsun, herhangi bir şeye
göre aynı durumda bulunuyor–. Yine 'koştı' ya da 'ko-
şacak' da eylem değil, eylem durumu. Eylemden, biri-
nin şimdiki zamanı, ötekilerinse önceyi-sonrayı imleme-
siyle ayrılıyorlar. Kendi başlarına söylendikte eylemler
20 ad olur: Birşey imlerler –çünkü söyleyen düşünüyü orta-

καὶ ὁ ἀκούσας ἠρέμησεν, - ἀλλ' εἰ ἔστιν ἢ μὴ οὕτω
σημαίνει· οὐ γὰρ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι σημειῶν ἔστι τοῦ
πράγματος, οὐδ' ἐὰν τὸ ὄν εἴπῃς ψιλόν. αὐτὸ μὲν γὰρ
οὐδέν ἐστιν, προσσημαίνει δὲ σύνθεσιν τινα, ἣν ἀνευ τῶν
συγκειμένων οὐκ ἔστι νοῆσαι

25

4 Λόγος δέ ἐστι φωνή σημαντική, ἥς τῶν μερῶν τι ση-
μαντικόν ἐστι κεχωρισμένον, ὡς φάσις ἀλλ' οὐχ ὡς κατὰ-
φασις λέγω δέ, ὅλον ἄνθρωπος σημαίνει τι, ἀλλ' οὐχ
ὅτι ἔπτιν ἢ οὐκ ἔστιν (ἀλλ' ἔσται κατὰφασις ἢ ἀπό-
φασις ἐὰν τι προστεθῇ) ἀλλ' οὐχ ἡ τοῦ ἀνθρώπου συλ- 30
λαβή μίαν· οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ μῦς τὸ υς σημαντικόν, ἀλλὰ
φωνή ἐστι νῦν μόνον. ἐν δὲ τοῖς διπλοῖς σημαίνει μὲν,
ἀλλ' οὐ καὶ αὐτό, ὥσπερ εἴρηται. ἔστι δὲ λόγος ἅπας μὲν
σημαντικός, οὐχ ὡς ὄργανον δέ, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται κατὰ 17^a
συνθήκην· ἀποφαντικός δὲ οὐ πᾶς, ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ ἀληθεύειν
ἢ ψεῦδεσθαι ὑπάρχει· οὐκ ἐν ἅπασιν δὲ ὑπάρχει, ὅλον
ἢ εὐχή λόγος μίαν, ἀλλ' οὗτ' ἡληθῆς οὔτε ψευδῆς. οἱ
μὲν οὖν ἄλλοι ἀφείσθωσαν, - ῥητορικῆς γὰρ ἢ ποιητι- 5
κῆς οἰκειότερα ἢ σκέψις, - ὁ δὲ ἀποφαντικός τῆς νῦν
θεωρίας.

5 Ἔστι δὲ εἰς πρῶτος λόγος ἀποφαντικός κατὰφασις,
εἴτα ἀπόφασις· οἱ δὲ ἄλλοι συνδέσμῳ εἰς. ἀνάγκη δὲ
πάντα λόγον ἀποφαντικὸν ἐκ ῥήματος εἶναι ἢ πτώσεως· 10
καὶ γὰρ ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος, ἐὰν μὴ τὸ ἔστιν ἢ
ἔσται ἢ ἦν ἢ τι τοιοῦτο προστεθῇ, οὕτω λόγος ἀποφαντικός
(διότι δὲ ἐν τί ἐστιν ἀλλ' οὐ πολλὰ τὸ ζῶον πεζὸν δέπουν,

22 οὐ οὐδὲ ηΒα^d: *Porph.: [Λ] ἢ μὴ εἶναι ποιεῖ πρᾶγματος (23)
πορ. Λα^Fα^c, γ^Γ 23 εἴπῃς + αὐτὸ α^Fα^c: + καθ' αὐτὸ ηΣ: + αὐτὸ καθ'
αὐτὸ Βα^A, γ^Δ 26 δέ om. Σα^A(ε) 28 σημαίνει + μὲν ΔΣ·
*α^c 30 οὐχ ἢ οὐκ εἰ Δ: οὐχί Βα, γ^ΣΛΓ: *α^c 33 ὡς προείρηται
ηΒΔ 17^a ἄλλοι + πάντες ΗΔΣα^d 10 πτώσεως + ῥήματος
ηΒΣα 11 λόγος om Βαethii exemplar: *α^c ἔστιν + ἢ τὸ οὐκ
ἔστιν Σα^c: *ε 12 ἦν ἢ ἔσται Ηα^d: ἔσται Δ: *ε 13 δὴ α^F, γ^Σ:
om. Γ: *ε

ya koyar, dinleyen alır-. ama bu biçimleriyle olup olmadığı anlatmazlar. Çünkü ‘olmak’ ya da ‘olmamak’, salt ‘olan’ desen bile, nesne imlemez. Nitekim tek başına bir ‘şey’ değil, ancak bileşenleri olmaksızın düşünülmemeyen belirli bir birleşmeyi imler.

Tümce, evetlemeler olarak değil de sözceler olarak tek başına anlamlı parçaları olan anlamlı bir sestir. Diyelim, örneğin ‘insan’ birşey imler, ama olup olmadığını söylemez (oysa birşey eklenecek olsa, evetleme ya da 30 değilleme olacaktır). ‘Kapi’nın’⁷ bir tek hecesi anlamlı değil; ‘top’ta’⁸ ‘op’ anlamlı değil, burada yalnızca ses. Oysa bileşik adlarda birşey imler ama, söylediğimiz gibi, 17^a kendi başına değil. Her tümce, doğal araç olarak değil, dediğimiz gibi, uylaşımsal bir söz olarak anlamlıdır. Ancak hepsi değil, yalnızca doğruluk ya da yanlışlık taşıyanlar bildirsel olur. Hepsinde doğruluk ya da yanlışlık bulunmaz, örneğin dilek de bir tümcedir ama, ne doğru ne yanlış. Ötekileri bir yana bırakarak –çünkü 5 “Retorike” ile “Poetike”ye daha yakın bir konu-. bildirsel tümceye bakalım. .

Bildirsel tam deyimlerin ilki evetleme, sonra değil-leme geliyor. Ötekilerse bir eklemlerle tam [deyim] oluyor. 10 Bildirsel tümcelerin hepsinde bir eylem ya da eylem durumunun bulunması bir zorunluluk. ‘İnsan’ sözü, ‘olacak’, ‘idi’, bunun gibi şeyler eklenmedikçe, bu biçimiyle bildirsel tümce değildir (‘yürüyen iki ayaklı hayvan’ın çok değil de tek olmasının ne olduğunu –çünkü

—οὐ γὰρ δὴ τῷ σύνεγγυς εἰρησθαι εἰς ἔσται, — ἔστι δὲ ἄλλης
 15 τοῦτο πραγματείας εἰπεῖν). ἔστι δὲ εἰς λόγος ἀποφαντικός ἢ
 ὁ ἐν δηλῶν ἢ ὁ σινιδέσιμῳ εἰς, πολλοὶ δὲ οἱ πολλὰ καὶ
 μὴ ἐν ἢ οἱ ἀπινδεται. τὸ μὲν οὖν ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα φάσις
 ἔστω μόνον, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν οὕτω δηλοῦντά τι τῇ φωνῇ
 ὥστ' ἀποφαίνεσθαι, ἢ ἐρωτῶντός τινος, ἢ μὴ ἀλλ' αὐτὸν
 20 προαιρούμενον. τούτων δ' ἡ μὲν ἀπλῇ ἐστὶν ἀπόφανσις, οἷον
 τί κατὰ τινός ἢ τί ἀπὸ τινός, ἢ δ' ἐκ τούτων συγκειμένη,
 οἷον λόγος τις ἥδη σύνθετος.

Ἔστι δ' ἡ μὲν ἀπλῇ ἀπόφανσις φωνῇ σημαντική περὶ
 τοῦ εἰ ὑπάρχει τι ἢ μὴ ὑπάρχει, ὥς οἱ χρόνοι διήρηνται.
 25 κατὰφασις δὲ ἐστὶν ἀπόφανσις τινός κατὰ τινός, ἀπό- 6
 φασις δὲ ἐστὶν ἀπόφανσις τινός ἀπὸ τινός. ἐπεὶ δὲ ἔστι καὶ
 τὸ ὑπάρχον ἀποφαίνεσθαι ὥς μὴ ὑπάρχον καὶ τὸ μὴ
 ὑπάρχον ὥς ὑπάρχον καὶ τὸ ὑπάρχον ὥς ὑπάρχον καὶ
 τὸ μὴ ὑπάρχον ὥς μὴ ὑπάρχον, καὶ περὶ τοὺς ἐκτός δὲ
 10 τοῦ νῦν χρόνους ὡσαύτως, ἅπαν ἂν ἐνδέχοιτο καὶ ὁ κατέφησέ
 τις ἀποφῆσαι καὶ ὁ ἀπέφησε καταφῆσαι. ὥστε δῆλον
 ὅτι πάσῃ καταφάσει ἐστὶν ἀπόφασις ἀντικειμένη καὶ πάσῃ
 ἀποφάσει κατάφασις. καὶ ἔστω ἀντίφασις τοῦτο, κατάφα-
 35 σις καὶ ἀπόφασις αἱ ἀντικείμεναι. λέγω δὲ ἀντικεῖσθαι
 17^b τὴν τοῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ αὐτοῦ, —μὴ ὁμωνύμως δέ, καὶ ὅσα
 ἄλλα τῶν τοιούτων προσδιοριζόμεθα πρὸς τὰς σοφιστικὰς
 ἐνοχλήσεις.

Ἐπεὶ δὲ ἐστὶ τὰ μὲν καθόλου τῶν πραγμάτων τὰ δὲ 7
 καθ' ἕκαστον, —λέγω δὲ καθόλου μὲν ὁ ἐπὶ πλειόνων πέφυκε
 40 κατηγορεῖσθαι, καθ' ἕκαστον δὲ ὁ μὴ, οἷον ἄνθρωπος μὲν
 17^b τῶν καθόλου Καλλίας δὲ τῶν καθ' ἕκαστον, — ἀνάγκη δ'

14-15 τοῦτο ἀντὶ ἄλλης pos. Σα^F: post πραγματείας B: °ε: [ΛΓ] 15
 ἢ om. ΛΓ: °α^cε 17 καὶ] ἢ ΒΔΣΓα^d alt. τὸ om. ΒΔα^d: [ΣΛΓ] 18
 ἐπειδὴ α^d: [Τⁱ] 23 μὲν om. Γ, ?ΔΛ 24 εἰ om. ΒΔΛα: °α^c ὑπάρχον
 bis B, ?Δ: °α^c: |Λ| 25 δέ . . . ἀπόφασις om.: π 26 ἔστω om. ΛΓ
 30 χρόνου ηΒα^Λ 31 ἀπέφησε + τις ηΔΛ 17^b δ'] ?δὴ ΒΓ:
 om. ΔΣ

birarada söylenmekle tam olmayacaktır– söylemek bir
15 başka alanın ışı). Bildirsel tamdeyim ya bir olanı belirt-
mekle tamdır ya da bir eklemlle tam olur Tek olmayıp
çok olan ya da eklenmemiş olan çok şey vardır. Ad ile
eylem yalnızca sözceler olsun; çünkü ister bir sorunun
karşılığı olarak, ister kendiliğinden dile getirilmiş olsun,
öyle birşeyin öne sürüldüğünü söylemek olanaksız.
20 Bunların kimi yalın önerme, sözgelişi birşeyle birşeyi
birleştirme ya da ayırma: Kimi de bunlardan birleştir-
meyle elde edilenlerdir, örneğin birleştirilmiş bir söz.

Yalın önerme, ayrı zamanlar için, bir şeyin olup ol-
madığına ilişkin anlamlı bir sestir. Evetleme birşeyin
25 birşeye bağlanarak öne sürülmesi, değilleme birşeyin
birşeyden ayrılarak öne sürülmesidir. Olanın olmadığı-
nı, olmayanın olduğunu; olanın olduğunu, olmayanın
olmadığını öne sürmek olanaklı olduğundan şimdiki
zaman dışındaki zamanlar için de böyle olduğundan.
30 evetlenmiş herşeyin değillemesi, değillenmiş herşeyin
evetlenmesi olanaklıdır. Öyleyse açık ki, her evetleme-
nin karşısında bir değilleme, her değillenmenin karşısın-
da bir evetleme olur: Bu ‘çelişme’ olsun, evetleme ile de-
ğilleme de ‘çelişikler’ olsun. Aynı şey konusunda aynı
35 şeyin evetlenmesi ile değillenmesinin çelişik olduğunu
söylüyorum, ama eşadlı olarak değil. Bu belirlediklerimi-
zi ve ötekileri sophistik yanılmalara karşı belirliyoruz.

Kimi nesneler tümel, kimi nesneler tekil olduğundan
–doğal olarak çoğulluğa yüklenene tümel, çoğulluğa
40 yüklenmeyene tekil diyorum; örneğin ‘insar.’ tümel-
17^b lerden, ‘Kallias’ tekillerdendir– bir şeyin olup olmadı-

ἀποφαίνεσθαι ὡς ὑπάρχει τι ἢ μή, ὅτε μὲν τῶν καθόλου
 τινί, ὅτε δὲ τῶν καθ' ἕκαστον. εἰ μὲν οὖν καθόλου ἀποφαίνη-
 ται ἐπὶ τοῦ καθόλου ὅτι ὑπάρχει ἢ μή, ἔσονται ἐναντίαι
 ἀποφάνσεις. λέγω δὲ ἐπὶ τοῦ καθόλου ἀποφάνσεις καὶ
 ὅλου, ὅλον πᾶς ἄνθρωπος λευκός, οὐδείς ἄνθρωπος λευκός...
 ὅταν δὲ ἐπὶ τῶν καθόλου μὲν, μὴ καθόλου δέ, οὐκ εἰσὶν
 ἐναντίαι, τὰ μέντοι δηλούμενα ἔστιν εἶναι ἐναντία, -λέγω
 δὲ τὸ μὴ καθόλου ἀποφαίνεσθαι ἐπὶ τῶν καθόλου, ὅλον ἔστι
 λευκός ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι λευκός ἄνθρωπος· καθόλου γὰρ ὄντος
 τοῦ ἄνθρωπος οὐχ ὡς καθόλου χρῆται τῇ ἀποφάνσει· τὸ
 γὰρ πᾶς οὐ τὸ καθόλου σημαίνει ἀλλ' ὅτι καθόλου. - ἐπὶ δὲ τοῦ
 κατηγορουμένου τὸ καθόλου κατηγορεῖν καθόλου οὐκ ἔστιν ἀλη-
 θές· οὐδεμία γὰρ κατάφασις ἔπται, ἐν ᾗ τοῦ κατηγορου-
 μένου καθόλου τὸ καθόλου κατηγορηθῆσεται, ὅλον ἔστι πᾶς
 ἄνθρωπος πᾶν ζῶον. 16

Ἀντικεισθαι μὲν οὖν κατάφασιν ἀπο- 16
 φάσει λέγω ἀντιφατικῶς τὴν τὸ καθόλου σημαίνουσαν τῷ
 αὐτῷ ὅτι οὐ καθόλου, ὅλον πᾶς ἄνθρωπος λευκός - οὐ πᾶς
 ἄνθρωπος λευκός, οὐδείς ἄνθρωπος λευκός - ἔστι τις ἄνθρω-
 πος λευκός· ἐναντίως δὲ τὴν τοῦ καθόλου κατάφασιν καὶ 20
 τὴν τοῦ καθόλου ἀπόφασιν, ὅλον πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος - οὐδείς
 ἄνθρωπος δίκαιος· διὸ ταύτας μὲν οὐχ ὁλόν τε ἅμα ἀληθεῖς εἶ-
 ναι, τὰς δὲ ἀντικειμέναις αὐταῖς ἐνδέχεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ,
 ὅλον οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἔστι τις ἄνθρωπος 25
 λευκός. ὅσαι μὲν οὖν ἀντιφάσεις τῶν καθόλου εἰσὶ
 καθόλου, ἀνάγκη τὴν ἐτέραν ἀληθῆ εἶναι ἢ ψευδῆ, καὶ

3 οὖν om. ηΓας 4 ὑπάρχει+τι ηΒας 5 αἱ ἀποφάνσεις αΓς:
 [ΣΛΓ] ἀποφαίνεσθαι] ἀπόφασιν ΒΛΓαΓ 7 ante οὐκ add. αὐται
 μὲν ηΒα^A: *ε 8 ἐναντία] ποτε ἐναντ. Σας: ἐναντ. ποτί Β 11 ἀν-
 τηται Βα: [Τι] ἀποφάσει ηα^F 13 κατηγορουμένου+καθόλου
 Λας alt. καθόλου om. α: *ε 14 κατάφασιν+ἀληθῆς αΓς: *ε^C
 15 κατηγορεῖται ΒΔΛα^d: *ε 17 ἀντιφαντικῶς η: ἀποφαντ. quidam
 teste Porph.: *α^C 19 ἔστι om. Γ 21 ἢ πᾶς... τῇ οὐδείς η 23
 ἐνδέχεται+ποτε ηα^A: *α^C αὐτοῦ+ἀληθεύειν α 25 ὅλον om. ΔΣ
 26 εἰσὶ+ὡς Γ: *α^C

ğının öne sürülmesinin kimi kez bir tümele, kimi kez bir tekile ilişkin olması bir zorunluluk. Tümelin bir tümelde olduğu ya da olmadığı öne sürülürse, karşıt önermeler

5 olur –tümelin tümele ilişkin olarak öne sürülmesi dediğim şu: Örneğin ‘her insan aktır’, ‘hiçbir insan ak değildir’–. Ama tümele ilişkin olarak tümel olmayan [öne sürülürse] karşıt olmazlar, karşıt gibi görünebilirler. Tümele tümel olmayanın yüklenmesi dediğim, örneğin ‘in-

10 san aktır’, ‘insan ak değildir’: İnsan tümel olarak alınmakla birlikte, önermede bütünsel kaplamıyla alınmamıştır. Çünkü ‘her’ tümeli değil, bütünsel kaplamıyla alınmayı imler. Bütünsel kaplamıyla alınmış bir tümeli bütünsel kaplamalı bir yüklenene yüklemek doğru değildir. Bütünsel kaplamıyla alınmış bir tümele bütünsel

15 kaplamıyla alınmış bir tümelin yükleneceği hiçbir evetleme olmayacaktır; örneğin ‘her insan her hayvandır’.

16 Bir evetlemenin bir değillemeyle çelişmeli olarak karşı olması dediğim şu: Bir nesneyi bütünsel kaplamıyla imleyen bir evetlemeye, o nesneyi bütünsel kaplamıyla almayan bir değillemenin karşı olması: Örneğin ‘her insan aktır’ – ‘her insan ak değildir’. Karşıt olarak

20 karşı olum dediğim, tümelin evetlenmesi ile tümelin değillenmesinin karşı olumu; örneğin ‘her insan adildir’ – ‘hiç bir insan adil değildir’. Bunun için bunların aynı zamanda doğru olması olanaksızdır. Ama bunların çelişiklerinin aynı zamanda doğru olması olanaklıdır; örneğin ‘her insan ak değildir’ – ‘kimi insan aktır’. Bütünsel kaplamıyla alınmış tümelerin çelişiklerinin birinin doğru ötekinin yanlış olması bir zorunluluk. Tekiller konu-

οὔσαι ἐπὶ τῶν καθ' ἑκάστην, οἷον ἔστι Σωκράτης λευκός - οὐκ
 ἔστι Σωκράτης λευκός· οὔσαι δ' ἐπὶ τῶν καθόλου μὴ καθ-
 30 ούλου, οὐκ αἰεὶ ἢ μὲν ἀληθῆς ἢ δὲ ψευδής· ἅμμι γὰρ ἀλη-
 θές ἐστιν εἰπεῖν ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος λευκός καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν
 ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἔστιν ἄνθρωπος καλός καὶ οὐκ ἔστιν ἄν-
 θρωπος καλός· εἰ γὰρ αἰσχροός, καὶ οὐ καλός· καὶ εἰ γίγνεται
 τι, καὶ οὐκ ἔστιν. δόξειε δ' ἂν ἐξαίφνης ὑποποιεῖν εἶναι διὰ τὸ
 35 φεῖνεσθαι σημαίνειν τὸ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός ἅμα καὶ ὅτι
 οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός· τὸ δὲ οὔτε ταῦτόν σημαίνει οὐθ' ἅμα
 ἐξ ἀνίγκης. - φανερόν δ' ὅτι καὶ μία ἀπόφασις μιᾶς καταφάσεως·
 τὸ γὰρ αὐτὸ δεῖ ἀποφῆσαι τὴν ἀπόφασιν ὅπερ κατέφησεν
 40 ἢ κατὰφασιν, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἢ τῶν καθ' ἑκάσταν
 18^a τινος ἢ ἀπὸ τῶν καθόλου τινός, ἢ ὡς καθόλου ἢ ὡς μὴ καθόλου·
 λέγω δὲ οἷον ἔστι Σωκράτης λευκός - οὐκ ἔστι Σωκράτης λευ-
 κός (ἐὰν δὲ ἄλλο τι ἢ ἀπ' ἄλλου τὸ αὐτό, οὐχ ἢ ἀντικει-
 μένῃ ἀλλ' ἔσται ἐκείνης ἐτέρα), τῇ δὲ πᾶς ἄνθρωπος λευκός
 5 ἢ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, τῇ δὲ τις ἄνθρωπος λευκός ἢ οὐ-
 δεὶς ἄνθρωπος λευκός, τῇ δὲ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός· ἢ οὐκ ἔστιν
 ἄνθρωπος λευκός.
 Ὅτι μὲν οὖν μία κατὰφασιν μιᾷ ἀποφάσει αἰτίκεται
 ἀντιφατικῶς, καὶ τίνες εἰσὶν αὗται, εἴρηται, καὶ ὅτι αἱ
 10 ἐναντίαί εἵλαι, καὶ τίνες εἰσὶν αὗται, καὶ ὅτι οὐ πᾶσα
 ἀληθῆς ἢ ψευδής ἀντίφασιν. καὶ διὰ τί, καὶ πότε ἀληθῆς
 ἢ ψευδής. μία δὲ ἔστι κατὰφασιν καὶ ἀπόφασιν ἢ ἐν καθ' ἑνός 8
 σημαίνουσα, ἢ καθόλου ὄντος καθόλου ἢ μὴ ὁμοίως, οἷον πᾶς
 15 ἄνθρωπος λευκός ἔστιν - οὐκ ἔστι πᾶς ἄνθρωπος λευκός, ἔστιν
 ἄνθρωπος λευκός - οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, οὐδεὶς ἄνθρωπος
 λευκός ἔστι τις ἄνθρωπος λευκός, εἰ τὸ λευκὸν ἐν σημαίνει.
 εἰ δὲ δικεῖν ἐν ὕψωμα κεῖται, ἐξ ὧν μὴ ἔστιν ἐν, οὐ μία κατὰ-

29 καθόλου μὲν (μὲν οπ. α^c†) μὴ καθόλου δὲ ηΒα^d 18^a1 μὴ ὡς ηΓ:
 *α^c: [Α] 8 μιᾷ καταφάσει μία ἀπόφασιν Σ: μία ἀπόφ. μιᾷ καταφ. Δ:
 μιᾷ ἀποφ. μία κατὰφ. Λα^d 10 αὗται† εἴρηται ηΒΣ: *α^c 18 οὐ]
 οὐκ ἔστιν ηΒ, Γ κατὰφασιν† οὐδὲ ἀπόφασιν μία ΔΣα^ε

sunda da bu böyle, örneğin ‘Sokrates aktır’ – ‘Sokrates ak değildir’ Ama bütünsel kaplamıyla alınmamış tü-
30 mellerde her zaman biri doğru öteki yanlış değildir. Çünkü aynı zamanda ‘insan aktır’ – ‘insan ak değildir’; ‘insan güzeldir’ – ‘insan güzel değildir’ demek doğ-
rudur. Çünkü çirkinse güzel değildir, bir şey oluyorsa, olmaz da. –İlk bakışta ‘insan ak değildir’ aynı zamanda
35 ‘hiç bir insan ak değildir’i imler gibi görüldüğü için bir tutarsızlık olduğu sanılabilir, ama ne aynı şeyi imliyor ne de zamandaş olması zorunlu-. Açık ki, tek bir evetle-
menin tek bir değillemesi olur. Çünkü evetlemenin evet-
lediğini, değilleme, ister bir tekil ister bütünsel kapla-
40 mıyla alınmış ya da alınmamış bir tümel olsun, bu aynı
18^a şeyi aynı şeyden ayırmakla değilleyecektir. Diyeceğim, örneğin ‘Sokrates aktır’ – ‘Sokrates ak değildir’ (Başka bir şey ya da aynı şey başka bir şeyden ayrılırsa, bunlar karşı olmaz, bir başka şey olur), ‘her insan aktır’a ‘her
5 insan ak değildir’; ‘kimi insan aktır’a ‘hiçbir insan ak değildir’; ‘insan aktır’a ‘insan ak değildir’.

Bir evetlemeye bir değillemenin çelişik olarak karşı olduğunu, bunların hangileri olduğunu; başka karşıları,
10 bunların hangileri olduğunu; her çelişmenin doğru ya da yanlış olmadığını neden böyle olduğunu, ne zaman doğ-
ru ya da yanlış olduğunu söyledik. Tek bir şeyi, ister bütünsel kaplamıyla alınmış bir tümel olsun, ister olma-
sın, tek bir şeye göre evetleyen ya da değilleyen, tam bir
15 evetleme ya da değillemedir; örneğin ‘her insan aktır’ – ‘her insan ak değildir’; ‘insan aktır’ – ‘insan ak değil-
dir’; ‘hiçbir insan ak değildir’ – ‘kimi insan aktır’: Yeter ki, ‘ak’ın imlemi tek birşey olsun. Ama iki şeyin tek adı olup, bunlar tek bir şey olmuyorsa, evetleme tam bir

φασις ολον εἰ τις θεῖτο ὄνομα ἱμάτιον ἵππῳ καὶ ἀν-
θρώπῳ, τὸ ἔστιν ἱμάτιον λευκόν, αὕτη οὐ μία κατάφασις 20
[οὐδὲ ἀπὸφασις μία] οὐδὲ γὰρ διαιφέρει τοῦτοι εἰπεῖν
ἢ ἔστιν ἵππος καὶ ἀνθρώπος λευκός, τοῦτο δ' οὐδὲν διαιφέρει
τοῦ εἰπεῖν ἔστιν ἵππος λευκός καὶ ἔστιν ἀνθρώπος λευκός. εἰ
οὖν αὗται πολλὰ σημαίνουσι καὶ εἰσὶ πολλάι, δῆλον ὅτι καὶ
ἡ πρώτη ἦτοι πολλὰ ἢ οὐδὲν σημαίνει, -οὐ γὰρ ἔστιν τις 25
ἀνθρώπος ἵππος· - ὥστε οὐδ' ἐν ταύταις ἀνάγκη τῇ· μὲν ἀληθῆ
τὴν δὲ ψευδῇ εἶναι ἀντίφασιν.

- 9 Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ὄντων καὶ γενομένων ἀνάγκη τὴν κατά-
φασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν ἀληθῆ ἢ ψευδῇ εἶναι· καὶ ἐπὶ μὲν
τῶν καθόλου ὡς καθόλου ἀεὶ τὴν μὲν ἀληθῆ τὴν δὲ ψευδῇ 30
καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα, ὥσπερ εἴρηται· ἐπὶ δὲ τῶν
καθόλου μὴ καθόλου λεχθέντων οὐκ ἀνάγκη· εἴρηται δὲ καὶ
περὶ τούτων.—ἐπὶ δὲ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ μελλόντων οὐχ
ὁμοίως. εἰ γὰρ πᾶσα κατάφασις ἢ ἀπόφασις ἀληθὴς ἢ ψευδής,
καὶ ἅπαν ἀνάγκη ἢ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν· εἰ γὰρ ὁ μὲν 35
φῆσαι ἔσεσθαι τι ὁ δὲ μὴ φῆσαι τὸ αὐτὸ τοῦτο, δῆλον ὅτι
ἀνάγκη ἀληθεύειν τῶν ἑτέρων αὐτῶν, εἰ πᾶσα κατὰφασις
ἀληθὴς ἢ ψευδής· ἀμφω γὰρ οὐχ ὑπάρξει ἅμα ἐπὶ τοῖς
τοιούτοις. εἰ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι λευκόν ἢ οὐ
λευκόν ἔστιν, ἀνάγκη εἶναι λευκόν ἢ οὐ λευκόν, καὶ εἰ 18^b
ἔστι λευκόν ἢ οὐ λευκόν, ἀληθὲς ἦν φάναι ἢ ἀποφάναι· καὶ
εἰ μὴ ὑπάρχει, ψεύδεται, καὶ εἰ ψεύδεται, οὐχ ὑπάρχει·
ὥστ' ἀνάγκη τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν ἀληθῆ εἶναι.
οὐδὲν ἄρα οὔτε ἔστιν οὔτε γίγνεται οὔτε ἀπὸ τύχης οὐθ' 3
ὁπότ' ἔτυχεν, οὐδ' ἔσται ἢ οὐκ ἔσται, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἅπαν-

19 θεῖν τό Βα^aΑ: [Τⁱ] 22 ἢ ἢ ὅτι Η, Γ: ὅτι Δα^F: om. α^A: [Σ]
25 ἦτοι] ἢ α: [Τⁱ] 27 ἀντίφασιν εἶναι ηα^{dF}, ?ΔΛ 29 καὶ om.
Γα^A 30 ὡς καθόλου om. ηΓ: α^c ψευδῇ + εἶναι Β 32 λεχθέντων
μὴ καθόλου Δα ληφθέντων η 34 prius ἢ] καὶ ηΣε, ?Δ: α^{dA} 35
prius ἢ om. ηΒα^d εἰ γὰρ] εἰ δὴ α^A, ?Δ: εἰ δὲ α^F: ὥστε εἰ ηΒ: ὡς
εἰ Σ 37 κατάφασις + ἢ (καὶ Δ) ἀπόφασις ΔΣα 39 ἢ + ὅτι ηΒ
18^b2 ην + ἢ ΣΛ: α^c + ἀνάγκη + ἢ ΣΛ(α^{cA}) εἶναι + ἢ ψευδῇ ηΒΔΣα^d

evetleme değildir; örneğin biri at ile insana ‘palto’ adını
20 verse, ‘palto aktır’ önermesi tam bir evetleme olmaz
(tam bir deęillemesi de olmaz). Çünkü bunu söylemekle
‘insan ile at aktır’ demek arasında bir ayrım yoktur; bu
da ‘at aktır’, ‘insan aktır’ demekten başka bir şey deęil.
Bunlar çok şeyi imliyorsa, çoksa, açık ki, ilk önerme⁹ de
25 ya çok şeyi imler ya da hiçbir şey imlemez –nitekim ‘at
adam’ diye birşey yok–. Öyleyse bunlarda çelişiklerden
birinin doęru ötekinin yanlış olması bir zorunluluk deęil.

Dediğimiz gibi olanlar ve olmuş olanlarda evetleme-
nin ya da deęillemenin doęru ya da yanlış olması bir zo-
30 runluluk; bütünsel kaplamıyla alınmış tümellerde de her
zaman birinin doęru ötekinin yanlış olması bir zorunlu-
luk; tekillerde de böyle. Bütünsel kaplamıyla alınmamış
tümellerde bu zorunlu deęil. Bunlar üzerinde konuştuk.
Olacak olan tekillerde ise bu böyle deęil; çünkü her
35 evetleme ile deęilleme doęru ya da yanlış olsa, herşeyin
ya olması ya olmaması gerekecek: Biri bir şeyin ola-
cağını, bir başkası bu aynı şeyin olmayacağını söyle-
yecek olsa, her evetleme doęru ya da yanlış olduğun-
dan, bu ikisinden birinin doęruyu söylemesi gerektięi
açık; çünkü bunlarda ikisi aynı anda olmayacaktır. ‘Ak-
18^b tır’ ya da ‘ak deęildir’ demek doęruysa, ak olması ya da
ak olmaması zorunludur: Ak olursa ya da olmazsa, evet-
lemek ya da deęillemek doęrudur. Olmazsa yanlış olur.
yanlışsa olmaz. O halde ya evetlemenin ya deęillemenin
doęru olması bir zorunluluk olur. Çünkü hiçbir şey ne
5 belirsizdir ne de gelişigüzeldir: ne belirsiz ne gelişigüzeli
olur, ne olacaktır ne de olmayacaktır. Tersine herşey bir

τα καὶ οὐχ ὁπότερ' ἔτυχεν (ἢ γὰρ ὁ φῶς ἀληθεύει ἢ ὁ ἀπο-
 φῶς). ὁμοίως γὰρ ἂν ἐγίνετο ἢ οὐκ ἐγίνετο· τὸ γὰρ ὁπότερ'
 ἔτυχεν οὐδὲν μῖλλον οὕτως ἢ μὴ οἷτως ἔχει ἢ ἔξει.---ἔτι εἰ ἔστι
 10 λευκὸν νῦν, ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν πρότερον ὅτι ἔσται λευκόν, ὥστε αἰ
 ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔσται λευκόν, ὅτι ἔσται· εἰ δ' αἰ
 ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν ὅτι ἔστιν ἢ ἔσται, οὐκ οἶόν τε τοῦτο μὴ εἶναι
 οὐδὲ μὴ ἔσεσθαι. ὁ δὲ μὴ οἶόν τε μὴ γενέσθαι, ἀδύνατον μὴ
 γενέσθαι· ὁ δὲ ἀδύνατον μὴ γενέσθαι, ἀνάγκη γενέσθαι· ἀπαντα
 15 οὖν τὰ ἐσόμενα ἀναγκαῖον γενέσθαι. οὐδὲν ἄρα ὁπότερ' ἔτυχεν
 οὐδ' ἀπὸ τύχης ἔσται· εἰ γὰρ ἀπὸ τύχης, οὐκ ἐξ ἀνάγκης.—
 ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὥς οὐδέτερόν γε ἀληθὲς ἐνδέχεται λέγειν, οἷον ὅτι
 οὗτ' ἔσται οὔτε οὐκ ἔσται. πρῶτον μὲν γὰρ οὐσης τῆς κατα-
 φάσεως ψευδοῦς ἢ ἀπύφμισις οὐκ ἀληθής, καὶ ταύτης ψευδοῦς
 20 οὐσης τὴν κατάφασιν συμβαίνει μὴ ἀληθὴ εἶναι. καὶ πρὸς τοῦτοις,
 εἰ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι λευκὸν καὶ μέλαν, δεῖ ἄμφω ὑπάρχειν, εἰ
 δὲ ὑπάρξειν εἰς αὐριον, ὑπάρξει εἰς αὐριον· εἰ δὲ μήτ' ἔσται
 μήτε μὴ ἔσται αὐριον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ὁπότερ' ἔτυχεν, οἷον ναυ-
 25 μαχία· δέοι γὰρ ἂν μήτε γενέσθαι ναυμαχίαν μήτε μὴ γενέσθαι.
 Τὰ μὲν δι' ὑμφυαίνοντα ἄτοπα ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα,
 εἵπερ πύσης κατάφάσεως καὶ ἀποφάσεως, ἢ ἐπὶ τῶν καθ-
 ὄλου λεγομένων ὥς καθόλου ἢ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα, ἀνάγκη
 τῶν ἀντικειμένων εἶναι τὴν μὲν ἀληθὴ τὴν δὲ ψευδῇ, μηδὲν
 30 δὲ ὁπότερ' ἔτυχεν εἶναι ἐν τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ πάντα
 εἶναι καὶ γίνεσθαι ἐξ ἀνάγκης. ὥστε οὔτε βουλευέσθαι δέοι
 ἂν οὔτε πραγματεύεσθαι, ὥς εἰ μὲν τοδὶ ποιήσωμεν, ἔσται
 τοδί, εἰ μὴ τοδί, οὐκ ἔσται. οὐδὲν γὰρ κωλύει εἰς
 μυριστόν ἔτος τὸν μὲν φάναι τοῦτ' ἔσεσθαι τὸν δὲ μὴ φά-

7 ἀληθεύσει α¹ 11 γινομένων na: [Tⁱ] 15 ἀναγκαῖον + ἦν
 nΔ, 2A 20 καὶ πρὸς] πρὸς δὲ n: [ΔA] 21 μέγα nB/A 22
 ὑπάρξειν] -ξει Λa: [BΣΓ] ὑπάρξει] -ξει ΔaA: -χειν A: [BΣΓ] 23
 εἰς αὐριον ΔΣaF· *a^c 25 γίνεσθαι his n: [Tⁱ] ναυμαχίαν
 + αὐριον a 26 γενέσθαι | ναυμαχίαν ΔAΓ 28 λεγομένων ante ἢ
 pos. Σ ἕκαστον B: [Tⁱ] 33 ἔσται | τοδί Baa^c κωλύει + καὶ
 Bα: [Tⁱ]

zorunluluktan ötürü olacaktır, gelişigüzel değil (çünkü ya evetleven ya değilleyen doğru söyler). ‘Oluyordu’ ya da ‘olmuyordu’ bu şekildedir. Belirsizlik, hiçbir şeyin böyle olmaktan çok şöyle olmadığı ya da olmayacağıdır. –Öte yandan şimdi ak ise, olmuş olan bir şeyin olacağını söylemek her zaman doğru olacak biçimde, ak olacağını daha önceden söylemek doğru olurdu. Olduğunu ya da olacağını söylemek her zaman doğru olsa, bunun olmaması ya da olmayacak olması olamaz. Olmaması olamayan şeyin olmaması olanaksızdır; olması olanaksız olan şeyin olması zorunlu. Demek ki hiçbir şey ne gelişigüzel ne de belirsiz olacak; çünkü gelişigüzel olsa zorunlu olmazdı.–Bununla birlikte bir şeyin ne olacağını ne olmayacağını söylemenin doğru olduğu söylenemez. Çünkü ilkin, evetleme yanlışken değilme doğru değil; değilme yanlışken evetlemenin doğru olmadığı oluyor. Bunun yanında hem ak hem kara olduğunu söylemek doğru olsa, her ikisinin de olması gerekir; yarın olacakssa, yarın olacaktır. Yarın ne olacakssa ne olmayacaksa, belirsizlik olmayabilir: Örneğin bir deniz savaşı, “bir deniz savaşının ya olması ya da olmaması” zorunludur.

Gerek bütünsel kaplamıyla alınmış tümellerde gerek tekillerde, karşı olan her evetleme ile değilmeden birinin doğru ötekinin yanlış olması zorunluysa, olanlarda hiçbirşey belirsiz değilse, herşey zorunluluktan ötürü varsa, oluyorsa, bu ve bunun gibi tutarsız sonuçlara varılıyor. O zaman, ‘böyle yaparsak böyle olacak, böyle yapmazsak böyle olmayacak’ diye düşünmek de uğraşmak da gerekemeyebilirdi. Birinin birşeyin onbin yıl sonra olacağını, birinin de olmayacağını söylemesine hiç-

ναι, ὥστε ἐξ ἀνάγκης ἔσεσθαι ὁπότερον αὐτῶν ἀληθές ἦν 35
εἰπεῖν τότε. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτο διαφέρει, εἴ τις εἰποι
τὴν ἀντίφασιν ἢ μὴ εἰποι· δηλοῖ γὰρ ὅτι οὕτως ἔχει τὰ
πράγματα, καὶ μὴ ὁ μὲν καταφήσῃ ὁ δὲ ἀποφήσῃ· οὐ γὰρ
διὰ τὸ καταφάναι ἢ ἀποφάναι ἔσται ἢ οὐκ ἔσται, οὐδ' εἰς
μυριοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ ἐν ὁποσσοῦν χρόνῳ. ὥστ' εἴ ἐν ἅπαιτι 19^ο
τῷ χρόνῳ οὕτως εἶχεν ὥστε τὸ ἕτερον ἀληθεύεσθαι, ἀναγκαῖον
ἦν τοῦτο γενέσθαι, καὶ ἕκαστον τῶν γενομένων ἀεὶ οὕτως ἔχειν
ὥστε ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι· ὁ τε γὰρ ἀληθῶς εἰπέ τις ὅτι
ἔσται, οὐχ οἷόν τε μὴ γενέσθαι· καὶ τὸ γενόμενον ἀληθές ἦν 5
εἰπεῖν ἀεὶ ὅτι ἔσται.

Εἰ δὴ ταῦτα ἀδύνατα, ὀρώμεν γὰρ ὅτι ἔστιν ἀρχὴ
τῶν ἰσομένων καὶ ἀπὸ τοῦ βουλευέσθαι καὶ ἀπὸ τοῦ πρᾶξαι
τι, καὶ ὅτι ὅλως ἔστιν ἐν τοῖς μὴ ἀεὶ ἐνεργοῦσι τὸ δυνατόν
εἶναι καὶ μὴ, ἐν οἷς ἄμφω ἐνδέχεται καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ 10
μὴ εἶναι, ὥστε καὶ τὸ γενέσθαι καὶ τὸ μὴ γενέσθαι·
καὶ πολλὰ ἡμῖν δηλὰ ἔστιν οὕτως ἔχοντα, οἷον ὅτι τουτὶ τὸ
ἰμύτιον δυνατόν ἐστι διατμηθῆναι καὶ οὐ διατμηθήσεται, ἀλλ'
ἐμπροσθεν κατατριβήσεται· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ διατμη-
θῆναι δυνατόν· οὐ γὰρ ἂν ὑπῆρχε τὸ ἐμπροσθεν αὐτὸ κατα- 15
τριβῆναι, εἴγε μὴ δυνατόν ἦν τὸ μὴ διατμηθῆναι· ὥστε καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων γενέσεων, ὕσαι κατὰ δύναμιν λέγονται τὴν
τοιαύτην· φανερόν ἄρα ὅτι οὐχ ἅπαντα ἐξ ἀνάγκης οὕτ' ἔστιν
οὔτε γίγνεται, ἀλλὰ τὰ μὲν ὁπότερ' ἔτυχε καὶ οὐδὲν μᾶλλον
ἢ ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις ἀληθής, τὰ δὲ μᾶλλον μὲν καὶ 20
ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ θάτερον, οὐ μὴν ἀλλ' ἐνδέχεται γενέσθαι καὶ
θάτερον, θάτερον δὲ μὴ.

Τὸ μὲν οὖν εἶναι τὸ ὄν ὅταν ᾗ, καὶ τὸ μὴ ὄν μὴ εἶναι

35 ὁποτεροῦν B: [Tⁱ] ἦν αὐτῶν ἀληθές α 38 καταφήσῃ+τι
BΓα^A 39 -φασθῆναι bis n: ἀποφάναι ἢ καταφάναι (-φασθῆναι bis B)
BΛΓ 19^a 2 τῷ om. Bα: [Tⁱ] 4 ὁ τε] ὅτι Tⁱ 5 γινόμενον Bα^A:
[Tⁱ] 8 alt. ἀπὸ τοῦ om. nΛ: °α^c 10 μὴ+ὁμοίως BΣα alt. τὸ
om. n: °α^c: [Λ] 13 ἐστι om. Γ, Σ 15 κατατριβῆναι αὐτὸ nα^F:
[Tⁱ] 20 prius ἢ om. nBα 21 τὸ om. α^F, B: [Tⁱ]

- 35 bir engel yoktur: Öyle ki onlardan hangisinin doğru ol-
cağı o zamandan doğrudur. Ama bu kişilerin çelişik
önermeler dile getirmiş olmaları ya da olmamaları da
birşey değiştirmez. Çünkü açık ki, biri evetlese biri de-
ğillese de, olgular nasılsa öyledir. Evetlemek ya da de-
ğillemekten ötürü öyle olacak ya da öyle olmayacak
19a değildir: herhangi bir zaman yerine, onbin yıl sonra da
olacak ya da olmayacak da değildir. Olgular, her zaman
ikisinden biri doğru olacak biçimde olsaydı, o olgunun
olması zorunlu olurdu, her olmuş olanın her zaman zo-
runlu olarak olacak şekilde öyle olması zorunlu olurdu;
çünkü birinin olacağını doğru olarak söylediği şeyin ol-
5 maması olamıyordu, olmuş olan şeyin olacağını söyle-
mek her zaman doğru oluyordu.

- Bunlar olanaksızsa –nitekim olacak olanların ilkesi-
nin düşünmeye ve uğraşmaya dayanan birşey olduğunu,
genellikle her zaman etkinlik halinde olmayan şeylerde
10 olmanın ya da olmamanın, her ikisinin de oluşacak ya
da oluşmayacak şekilde, olmanın ya da olmamanın ola-
naklı olduğunu görüyoruz. Bizim için açık olan böyle
pekçok şey var; örneğin şu kumaşın kesilmesi olanak-
lıdır ama, kesilmeyebilecektir; kesilmeden önce yıpra-
nabilecektir. Aynı şekilde, kesilmemesi de olanaklıdır.
15 Kesilmemesi olanaklı olmasaydı daha önce yıpranması
da olanaksız olurdu. Öyleyse böyle bir olanağa göre söy-
lenen öteki cinslerde de bu böyledir-. Açık ki herşey
zorunluluktan ötürü olmaz da oluşmaz da: Kimi şeyler
belirsiz biçimde olur, ne evetleme ne değilleme daha
20 çok doğrudur; kimi şeylerde ise biri daha çok, daha bas-
kın olur, ama ötekinin olup berikinin olmaması olası de-
ğildir.

Olanın olduğu zaman olması, olmayanın olmadığı

- ὅταν μὴ ᾖ, ἀνάγκη· οὐ μέντοι οὔτε τὸ ὄν ἅπαν ἀνάγκη εἶναι οὔτε
 25 τὸ μὴ ὄν μὴ εἶναι· —ὡ γὰρ ταῦτόν ἐστι τὸ ὄν ἅπαν εἶναι ἐξ
 ἀνάγκης ὥτε ἔστιν, καὶ τὸ ἀπλῶς εἶναι ἐξ ἀνάγκης· ὁμοίως
 δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος.— καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιφάσεως ὁ αὐτὸς
 λόγος· εἶναι μὲν ἢ μὴ εἶναι ἅπαν ἀνάγκη, καὶ ἔσεσθαι γε
 ἢ μὴ· οὐ μέντοι διελόντα γε εἰπεῖν θάτερον ἀναγκαῖον. λέγω
 30 δὲ ὅλον ἀνάγκη μὲν ἔσεσθαι ναυμαχίαν αὐριον ἢ μὴ ἔσεσθαι,
 οὐ μέντοι γενέσθαι αὐριον ναυμαχίαν ἀναγκαῖον οὐδὲ μὴ
 γενέσθαι· γενέσθαι μέντοι ἢ μὴ γενέσθαι ἀναγκαῖον. ὥστε,
 ἐπεὶ ὁμοίως οἱ λόγοι ἀληθεῖς ὥπερ τὰ πράγματα, δηλον ὅτι
 ὅσα οὕτως ἔχει ὥστε ὅποτερ' ἔτυχε καὶ τὰ ἐναντία ἐνδέχεσθαι,
 35 ἀνάγκη ὁμοίως ἔχειν καὶ τὴν ἀντίφασιν· ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ
 τοῖς μὴ αἰε οὐκ ἢ μὴ αἰε μὴ οὖσαν· τούτων γὰρ ἀνάγκη μὲν
 θάτερον μῶριον τῆς ἀντιφάσεως ἀληθὲς εἶναι ἢ ψεῦδος, οὐ
 μέντοι τόδε ἢ τόδε ἀλλ' ὅποτερ' ἔτυχεν, καὶ μᾶλλον μὲν
 ἀληθῆ τὴν ἐτέραν, οὐ μέντοι ἤδη ἀληθῆ ἢ ψευδῆ. ὥστε δηλον
 19^b ὅτι οὐκ ἀνάγκη πάσης καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως τῶν ἀντι-
 κειμένων τὴν μὲν ἀληθῆ τὴν δὲ ψευδῆ εἶναι· οὐ γὰρ ὥπερ
 ἐπὶ τῶν ὄντων οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων, δυνατῶν
 δὲ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀλλ' ὥπερ εἴρηται.
 5 'Επεὶ δὲ ἐστὶ τί κατὰ τινὸς ἢ κατὰφασιν σημαίνουσα, 10
 τοῦτο δ' ἐστὶν ἢ ὄνομα ἢ τὸ ἀνώνυμον, ἐν δὲ δεῖ εἶναι καὶ καθ'
 ἑνὸς τὸ ἐν τῇ καταφάσει (τὸ δὲ ὄνομα εἴρηται καὶ τὸ ἀνώνυμον
 πρότερον· τὸ γὰρ οὐκ ἀνθρωπος ὄνομα μὲν οὐ λέγω ἀλλὰ ἀό-
 ριστον ὄνομα, —ἐν γὰρ πως σημαίνει ἀόριστον,— ὥπερ
 10 καὶ τὸ οὐχ ὑγιαίνει οὐ ῥῆμα), ἔσται πᾶσα κατάφασις
 ἢ ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος ἢ ἐξ ἀόριστου ὀνόματος καὶ
- 24 μέντοι] μὴν B: [T¹] 25 μὴ ὄν+ἀνάγκη ΔΣΛα 27-8 ὁ αὐτὸς
 λόγος οἱ. π 30 μέν+ἢ π 31 γενέσθαι] ἔσεσθαι γε B: [T¹] ναυμα-
 χίαν αὐριον πΔΣα 33 οἱ λόγοι ὁμοίως π 34 ἔτυχε+εἶναι Λα 38
 ὅποτερον B: [T¹] 19^b καὶ] ἢ ΔΣΛ 6 πρίν+ἢ οἱ. ΔΓ: °α^c καὶ]
 ἢ μὴ εἶναι π: [Γ] 9 σημαίνει+καὶ τὸ ΗΣα^c: +τὸ α: [ΔΛΓ] ἀόριστον
 +ὄνομα ΔΣα^d 10 ῥῆμα+ἀλλ' ἀόριστον ῥῆμα ΒΣΛ: +λέγω ἀλλ'
 ἀόριστον α κατάφασις+καὶ (ἢ Σ) ἀπόφασις ΒΔΣα^Λ: °α^c

zaman olmaması bir zorunluluk. Ancak her olanın
25 olması, her olmayanın olmaması zorunlu değil Çünkü
olan herşeyin olduğu zaman zorunluluktan ötürü olması
ile saltık olarak zorunluluktan ötürü olması aynı şey de-
ğil. Olmayan için de böyle. Çelişme konusunda da us-
lamlama aynı: Herşeyin olması ya da olmaması, olacak
olması ya da olacak olmaması zorunlu. İkisinden birinin
30 ayrı olarak söylenmesi zorunlu değil. Dediğim, sözgeli-
şi “yarın bir deniz savaşının olacağı ya da olmayacağı”
zorunlu, ama yarın bir deniz savaşının olması da zorun-
lu değil, olamaması da. Oysa olması ya da olmaması zo-
runlu. Öyleyse, sözlerin doğru oluşu olgularınkiyle aynı
ise, açık ki böyle olan herşeyin belirsizce karşıtlarını
35 kabul edecek biçimde olması, çelişmenin de böyle ol-
ması zorunlu. Bu sonuç her zaman olmayan şeylerle her
zaman olmaması olmayan şeylerde çıkıyor. Çünkü bun-
larda çelişmenin yanlarından birisinin doğru ya da yan-
lış olması zorunluluk ama, kesinlikle şunun ya da bunun
olması değil, ikisinden herhangi birinin olması; ikisin-
den birinin daha çok değil; önceden de kesinlikle doğru
19^b ya da yanlış olmayacaktır. Öyleyse açık ki, karşı olan
her evetleme ile değillemeden birinin doğru ötekinin yan-
lış olması bir zorunluluk değil. Çünkü olmak ya da ol-
mamak olanağına sahip oldukları için olmayanlar konu-
sunda olanlar konusunda olduğu gibi değil ama, söyle-
diğimiz gibi.

5 Evetleme bir şeyi bir şeye göre imleyense, bu ya bir
ad ya da bir belirsiz ad ise, evetlemede tek bir şey tek
bir şeye göre bulunduğundan, her evetleme ya bir adla
eylemden, ya bir belirsiz adla eylemden oluşacaktır (ad
ile belirsiz addan daha önce sözettik: ‘İnsan olmayan’ a
ad demiyorum, belirsiz ad diyorum –çünkü belirsiz bi-
çimde tek birşeyi imler–, yine ‘koşmuyor’ a eylem demi-
10 yorum). Bir eylem olmaksızın ne evetleme olur ne de
değilleme. ‘Dir’, ‘olacak’, ‘idi’, ‘oluyor’, bunlar gibi

ρήματος. ἀνευ δὲ ῥήματος οὐδεμία κατύφαισις οὐδ' ἀπόφαισις·
τὸ γὰρ ἔστιν ἢ ἔσται ἢ ἦν ἢ γίνεσθαι ἢ ὕσα ἄλλα τοιαῦτα,
ῥήματι ἐκ τῶν κειμένιων ἔστιν· περικυλισμαίνει γὰρ χρίσιν. ἡκίτε
πρώτη κατύφαισις καὶ ἀπύφαισις τὸ ἔστιν αἰτήρως - οὐκ
ἔστιν ἄνθρωπος, εἴτα ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος - οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρω- 15
πος, πάλιν ἔστι πᾶς ἄνθρωπος - οὐκ ἔστι πᾶς ἄνθρωπος, ἔστι πᾶς
οὐκ ἄνθρωπος - οὐκ ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος· καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς δὲ
χρόνων ὁ αὐτὸς λόγος.

Ὅταν δὲ τὸ ἔστι τρίτον προσκατηγο- 19
ρηθῇ, διχῶς λέγονται αἱ ἀντιθέσεις. λέγω δὲ οἷον ἔστι 20
δίκαιος ἄνθρωπος, τὸ ἔστι τρίτον φημι συγκεῖσθαι ὄνομα ἢ
ῥήμα ἐν τῇ κατάφασει. ὥστε διὰ τοῦτο τέτταρα ἔσται ταῦτα,
ὧν τὰ μὲν δύο πρὸς τὴν κατάφαισιν καὶ ὑπόφαισιν ἔξει κατὰ
τὸ στοιχοῦν ὡς αἱ στερήσεις, τὰ δὲ δύο οὐ· λέγω δὲ ὅτι τὸ ἔστιν
ἢ τῷ δικαίῳ προσκείσεται ἢ τῷ οὐ δικαίῳ, ὥστε καὶ ἡ ἀπό- 25
φαισις. τέτταρα οὖν ἔσται. νοῶμεν δὲ τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ὑπο-
γεγραμμένων· ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος ὑπόφαισις τούτου, οὐκ
ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος· ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος - τούτου ἀπό-
φαισις, οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος. τὸ γὰρ ἔστιν εἰρησῆ καὶ
τὸ οὐκ ἔστιν τῷ δικαίῳ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ πρὸςκειται. ταῦτα μὲν 30
οὖν, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς λέγεται, οὕτω τέτακται.
ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ καθόλου τοῦ ὀνόματος ἢ ἢ κατάφαισις, οἷον
πᾶς ἔστιν ἄνθρωπος δίκαιος - [ὑπόφαισις] οὐ πᾶς ἔστιν ἄνθρωπος
δίκαιος, πᾶς ἔστιν ἄνθρωπος οὐ δίκαιος οὐ πᾶς ἔστιν ἄνθρωπος
οὐ δίκαιος. πλὴν οὐχ ὁμοίως τὰς κατὰ διόμετρον ἐνδέχεται 35
συναληθεύεσθαι, εἰδέχεται δὲ ποτέ. αἵται μὲν οὖν δύο αἰτί-

12 οὐδ' ἢ ΔΣΛ: °α: [Γ] 15 πρώτη + ἔσται B 18 δι om.
n. ΔΛΓ 19 προσκατηγορήται ἢδη ΒΔΣα^d 22 ταῦτα ἔσται α^d, ΔΛΓ
25 et 30 δικαίῳ (quater)) ἀνθρώπῳ Alex. Aphr., Herminius, Porphy. teste
Boethio, multi teste Anon.: °s 26 νοοῦμεν Β/α^A: [ΔΣΓ] 30
προσκείσεται (ante καὶ pos. Βα^A) ΒΔ 31 λέγεται] εἰρηται: Δ, ?Philop.:
°s^d 32 ἔξει α: °s 33-4 bis δίκαιος ἄνθρωπος n 35 ἀπόφαισις
+ τούτου ΒΓα: om. Λ 36 συναληθεύειν αα^cα^s: ἀληθεύεσθαι πα^cΕ:
[Τ'] ἀντίκεινται (-κεῖται Β) + ἀλλήλαις Σ: °α^c

olanların tümü, söylediklerimize göre, eylem; çünkü zamanı da imliyorlar. Öyleyse ilk evetleme ile değilme ‘insan vardır’ – ‘insan yoktur’; ‘her insan vardır’ – ‘her insan yoktur’, ‘her insan olmayan vardır’ – ‘her insan olmayan yoktur’. Şimdiki zamanın dışındaki zamanlar için de aynı uslamama geçerli.

‘Dir’ üçüncü terim olarak yüklendiğinde, karşı olumlar ikişer ikişer söylenir. Diyeceğim, örneğin ‘insan adildir’ evetlemesinde ‘dir’in, ister ad ister eylem olsun, üçüncü terim olarak bulunduğunu söylüyorum. Öyleyse, bu nedenle, bunlar dört tane olan diziliş bakımından, evetleme ile değillemeye karşılık olmak üzere yoksunluklar olarak iki, yoksunsuzluklar olarak iki. Dediğim, ‘dır’ ya ‘adil’e eklenecek ya ‘adil olmayan’a, değilme de aynı şekilde olacak. Böylelikle dört olacaklar. Söyleneni şu örneklerden anlarız:

‘İnsan adildir’, bunun değilmesi ‘insan adil değildir’; ‘İnsan adil olmayandır’, değilmesi ‘insan adil olmayan değildir’. Çünkü burada ‘dır’ ile ‘değildir’, ‘adil’ ile ‘adil olmayan’a ekleniyor. Demek bunlar “Analitika”da da söylediğimiz gibi böyle dizilmiştir.

Bütünsel kaplamıyla alınmış adın evetlemesinde de bu böyledir, örneğin: ‘Her insan adildir’ [değillemesi] ‘her insan adil değildir’; ‘her insan adil olmayandır’ – ‘her insan adil olmayan değildir’. Çapraz olanların birlikte doğru olması aynı biçimde olanaklı değil, kimi kez olanaklı. Öyleyse bu iki çift karşı olur; özne olarak alı-

κείνται, ἄλλαι δὲ πρὸς τὸ οὐκ ἄνθρωπος ὡς ὑποκείμενόν τι
 πρηνιτελλέντος· ἔστι δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος – οὐκ ἔστι δίκαιος οὐκ
 ἄνθρωπος, ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος – οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος
 20^α οὐκ ἄνθρωπος. πλείους δὲ τούτων οὐκ ἔσονται ἀντιθέσεις· αὗται
 δὲ χωρὶς ἐκείνων αὐταὶ καθ' αὐτάς εἰσιν, ὡς ὀνόματι τῷ
 3 οὐκ ἄνθρωπος χρώμεναι.

3 Ἐφ' ὧν δὲ τὸ ἔστι μὴ ἀρμόττει,
 οἶον ἐπὶ τοῦ ὑγιαίνειν καὶ βαδίζειν, ἐπὶ τούτων τὸ αὐτὸ ποιεῖ
 5 οὕτω τιθέμενα ὡς ἂν εἰ τὸ ἔστι προσήπτετο· οἶον ὑγιαίνει πᾶς
 ἄνθρωπος – οὐχ ὑγιαίνει πᾶς ἄνθρωπος, ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄν-
 θρωπος – οὐχ ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄνθρωπος· οὐ γάρ ἔστι τὸ οὐ πᾶς
 ἄνθρωπος λεκτέον, ἀλλὰ τὸ οὐ, τὴν ἀπόφασιν, τῷ ἄνθρωπος
 προσθετέον· τὸ γὰρ πᾶς οὐ τὸ καθόλου σημαίνει, ἀλλ' ὅτι καθ-
 10 όλον· δηλοῦν δὲ ἐκ τούτου, ὑγιαίνει ἄνθρωπος – οὐχ ὑγιαίνει ἄν-
 θρωπος, ὑγιαίνει οὐκ ἄνθρωπος – οὐχ ὑγιαίνει οὐκ ἄνθρωπος·
 ταῦτα γὰρ ἐκείνων διαφέρει τῷ μὴ καθόλου· ὥστε τὸ πᾶς
 ἢ μηδεὶς οὐδὲν ἄλλο προσσημαίνει ἢ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος
 κατάφηκον ἢ ἀπόφασιν· τὰ οὖν ἄλλα τὰ αὐτὰ δεῖ προστι-
 15 θέναι.

Ἐπεὶ δ' ἐναντία ἀπόφασίς ἐστι τῇ ἅπαν ἐστὶ ζῶον δίκαιον ἢ
 σημαίνουσα ὅτι οὐδὲν ἐστὶ ζῶον δίκαιον, αὗται μὲν φη-
 νερόν ὅτι οὐδέποτε ἔσονται οὔτε ἀληθεῖς ἅμα οὔτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ,
 αἱ δὲ ἀντικείμεναι ταύταις ἔσονται ποτε· οἶον οὐ πᾶν ζῶον
 20 δίκαιον καὶ ἔστι τι ζῶον δίκαιον. ἀκολουθοῦσι δ' αὗται, τῇ μὲν
 πᾶς ἐστὶν ἄνθρωπος οὐ δίκαιος ἢ οὐδεὶς ἐστὶν ἄνθρωπος δίκαιος,

37 δι + δύο Ba^F: °a^c s. 38 προστεθέντος (+ ἰοῖον ΔΛ)) -θέν/// nB;
 -θέντες s: -θέν a^F: °a^c: [ΔΣΓ] 20^α1 εἰσὶν nΔΓ: °a^c 2 ἐκείνων
 χωρὶς n: [Tⁱ] ἔσονται BΛa 3 προσχρώμεναι BΔa^A: [ΣΛΓ] 4 ὑγιαίνει
 ... βαδίζει B: °s: [ΔΣΓ] τὸ οἶον. n: °s 5 τιθέμενον BΔs^c οἶον
 + ἔστιν ὑγιαίνων πᾶς ἄνθρωπος na^d 6 prius ἄνθρωπος + ἔστιν οὐχ
 ὑγιαίνων πᾶς ἄνθρωπος na^Aa^c 13 τὸ μηδεὶς Σ: °a^c: [Λ] ὀνό-
 ματος + ἢ BΔΛa^d 14 bis -φήσειν aΔF: ἰ-φάναι Δ: -φασιν ΣΓa^A:
 -φασιν a^cA οὖν δὲ BΓ 17 ζῶόν ἐστι n 20-1 ἢ . . . τῇ n
 21 οὐδεὶς . . . δίκαιος . . . πᾶς . . . οὐ δίκ. nΛa prius ἐστὶν απε ἢ
 ρυι. BΔ

nan 'insan olmayan'a birşey eklendiğinde başka çiftler
elde edilir. 'İnsan olmayan adildir' – 'İnsan olmayan
adil değildir'; 'insan olmayan adil olmayandır' – 'insan
20^a olmayan adil olmayan değildir'. Karşı olumlar bunlar-
dan çok olmayacak. Berikiler 'insan olmayan'ı ad ola-
rak kullandığı için ötekilerden ayrı, kendi başına.
'Dır'ın uymadığı şeylerin hepsinde, sözgelişi 'koşmak',
'yürümek', bunlarda 'dır' eklenmiş gibi, aynı durum or-
5 taya çıkar: Örneğin, 'Her insan koşar' – 'Her insan koş-
maz'; 'Her insan olmayan koşar' – 'Her insan olmayan
koşmaz'. 'Olmayan her insan' dememeli, olmayan de-
ğillemesini insana yüklemeli, çünkü 'her' tümel nesneyi
10 imlemez bütünsel kaplamla alınmayı imler. Bu şuradan
da açık:

'İnsan koşar' – 'İnsan koşmaz';

'İnsan olmayan koşar' – 'İnsan olmayan koşmaz'.

Nitekim bunlar bütünsel kaplamla alınmamakla öte-
kilerden ayrılır. Öyleyse 'her' ya da 'hiçbir', evetleme
ya da değillemenin adının bütünsel kaplamla alınmış ol-
duğundan başka birşey imlemez. Ötekilerin aynı kalma-
15 sı gerekir.

'Her hayvan adildir'in karşıtı olan değilleme, 'Hiç-
bir hayvan adil değildir' sözü olduğuna göre, bunların
hiçbir zaman birlikte ya da aynı nesneye ilişkin olarak
doğru olamayacağı, bunlara karşıt olanların kimi kez
olabileceği açık. Sözelimi, 'Kimi hayvan adil değildir'
20 ile 'Kimi hayvan adildir'. 'Her insan adil olmayandır'
dan 'Hiçbir insan adil değildir'; 'Kimi insan adildir'den

τῇ δὲ ἔστι τις δίκαιος ἄνθρωπος ἢ ἀντικειμένη ὅτι οὐ πᾶς
 ἔστιν ἀνθρώπος οὐ δίκαιος· ἀνάγκη γὰρ εἶναι τινα. φανερόν δὲ
 ὅτι καὶ ἐπὶ μὲν τῶν καθ' ἕκαστον, εἰ ἀληθὲς ἐρωτηρήματα ὑπο-
 φῆσαι, ὅτι καὶ καταφῆσαι ἀληθές, οἷον ἀρά γε Σωκράτης 23
 σοφός; οὐ· Σωκράτης ἄρα οὐ σοφός. ἐπὶ δὲ τῶν καθόλου οὐκ
 ἀληθὲς ἢ ὁμοίως λεγομένη, ἀληθὲς δὲ ἡ ἀπόφασις, οἷον· ἀρά
 γε πᾶς ἄνθρωπος σοφός; οὐ· πᾶς ἄρα ἄνθρωπος οὐ σοφός·
 τοῦτο γὰρ ψεῦδος, ἀλλὰ τὸ οὐ πᾶς ἄρα ἄνθρωπος σοφός
 ἀληθές· αὕτη δὲ ἔστιν ἡ ἀντικειμένη, ἐκείνη δὲ ἡ ἐναντία. 30

Αἱ δὲ κατὰ τὰ ἀόριστα ἀντικείμενα ὀνόματα καὶ ῥή-
 ματα, οἷον ἐπὶ τοῦ μὴ ἄνθρωπος καὶ μὴ δίκαιος, ὥσπερ ἀπο-
 φάσεις ἀνευ ὀνόματος καὶ ῥήματος δόξαιεν αἰ εἶναι· οὐκ εἰσὶ
 δέ· αἰ γὰρ ἀληθεύειν ἀνάγκη ἢ ψεῦδεσθαι τὴν ἀπόφασιν,
 ὃ δ' εἰπὼν οὐκ ἄνθρωπος οὐδὲν· μᾶλλον τοῦ ἀνθρώπου 35
 ἀλλὰ καὶ ἦττον ἡλθέυκε τι ἢ ἔψευσται, ἐὰν μὴ τι προστεθῇ.
 σημαίνει δὲ τὸ ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος δίκαιος οὐδεμιᾷ ἐκείνων
 ταῦτόν, οὐδ' ἡ ἀντικειμένη ταύτη ἢ οὐκ ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος
 δίκαιος· τὸ δὲ πᾶς οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος τι οἷδεις δίκαιος
 οὐκ ἄνθρωπος ταῦτόν σημαίνει. 41

Μετατιθέμενα δὲ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα ταῦτόν 20^β
 σημαίνει, οἷον ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος – ἔστιν ἄνθρωπος λευκός·
 εἰ γὰρ μὴ τοῦτό ἐστιν, τοῦ αὐτοῦ πλείους ἔσονται ἀποφάσεις,
 ἀλλ' ἐδέδεικτο ὅτι μία μίας. τοῦ μὲν γὰρ ἔστι λευκὸς ἄνθρω-
 πος ἀπόφασις τὸ οὐκ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος· τοῦ δὲ ἔστι· αἰ- 5
 ἄνθρωπος λευκός, εἰ μὴ ἡ αὐτὴ ἔστι τῇ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος,
 ἔσται ἀπόφασις ἥτοι τὸ οὐκ ἔστι· οὐκ ἄνθρωπος λευκός ἢ τὸ
 οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. ἀλλ' ἡ ἑτέρα μὲν ἔστιν ἀπό-
 φασις τοῦ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκός, ἡ ἑτέρα δὲ τοῦ
 ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, ὥστε ἔσονται δύο μίας. ὅτι μὲν 10

22 ἄνθρωπος δίκαιος BΔΣα^d 23 ἄνθρωπος ἔστιν BΔ: °a^c 24
 καὶ ὅτι πA: ὅτι ε, °Δ μὲν °ον. T': °ε ἕκαστα BαF: °ε: [Tⁱ] 29
 ἄρα om. n 30 δέ-† γέ n: [Tⁱ] 35 τοῦ-† εἰπόντος ΔΣΓ 36 πρίν
 τι om. Λa 39-40 οὐκ ἄνθρωπος δίκαιος nΣ 20^b4 δέδεται a: [Tⁱ]
 7 ἢ ἀπόφασις n: [Tⁱ] R λευκὸς ἀνθρώπος ΔΣΓa

'Her insan adil olmayan değildir' karşı önermesi çıkar. Çünkü bir adil insanın olması gerekir. Besbelli, tekiller konusunda, sorulan birşeyi değillemek doğruysa, evetle-
25 mek de doğru olacaktır: Örneğin 'Sokrates bilge mi?', 'Hayır'; 'Sokrates bilge olmayan'. Ama tümellerde söy-
lenen aynı biçimde doğru değil. yalnızca değilleme doğ-
ru. Örnek: 'Her insan bilge mi?', 'Hayır'; 'Her insan
bilge olmayan'. Bu yanlış ama 'Her insan bilge değil'
30 doğru. Beriki çelişik, öteki kaçıştı.

Belirsiz adlar ile eylemlere ilişkin çelişikler, söz-
gelımı 'insan değil' ile 'adil değil', adsız, eylemsiz de-
ğillemeler gibi görünebilir ama, öyle değil. Çünkü de-
ğillemenin doğru ya da yanlış olması zorunlu, oysa 'in-
san değil' diyen, birşey eklemedikçe, 'insan' diyenden
35 daha doğru ya da yanlış birşey söylemiş olmayacağı gi-
bi, daha kötü bile söylemiş olur. 'Her insan olmayan
adildir' de, bunun çelişiği, olan 'Her insan olmayan adil
değildir' de ötekilerin hiçbirleriyle aynı şeyi imlemez.
'Her insan olmayan adil olmayandır', 'Hiçbir insan ol-
40 mayan adil değildir'le aynı şeyi imler.

20^b Adlarla eylemler yer değiştirdiğinde aynı şey imle-
nir. Örneğin, 'insan aktır' – 'aktır insan'. Çünkü öyle ol-
masa, aynı şeyin birçok değillemesi olacaktı, oysa bir
şeyin bir değillemesi olduğunu kanıtlamıştık. 'İnsan ak-
5 tır'ın değillemesi 'insan ak değildir' 'Aktır insan' ile
'insan aktır' aynı olmasaydı, değillemesi de ya 'ak de-
ğildir insan olmayan' ya da 'ak değildir insan' olurdu.
Oysa biri 'aktır insan olmayan'ın, öteki 'insan aktır'ın
10 değillemesi; öyleyse bir şeyin iki değillemesi olacak.

οὖν μετατιθεμένου τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος ἡ αὐτὴ
 γίνεταί· κατὰ φύσιν καὶ ἀποφάσις, δηλόν. τὸ δὲ ἐν κατὰ 11
 πολλῶν ἢ πολλὰ καὶ ἑνὸς καταφάναι ἢ ἀποφάναι, εἰ
 μὴ ἐν τι ἢ τὸ ἐκ τῶν πολλῶν συγκείμενον, οὐκ ἔστι
 15 κατάφασις μία οὐδὲ ἀπόφασις. λέγω δὲ ἐν οὐκ εἰς ὄνομα
 ἐν ἣ κείμενον, μὴ ἣ δὲ ἐν τι ἐξ ἐκείνων, οἷον ὁ ἄνθρωπος
 ἴσως ἐπὶ καὶ ζῶον καὶ δίπουν καὶ ἡμερον, ἀλλὰ καὶ
 ἐν τι γίνεταί· ἐκ τούτων· ἐκ δὲ τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου
 καὶ τοῦ βαδίζειν οὐχ ἐν. ὥστε οὕτ' εἰς ἐν τι κατὰ τούτων
 20 καταφάσκει τις μία κατάφασις, ἀλλὰ φωνὴ μὲν μία κατα-
 φάσεις δὲ πολλὰί, οὕτ' εἰς καθ' ἑνὸς ταῦτα, ἀλλ' ὁμοίως
 πολλὰί. εἰ οὖν ἡ ἐρώτησις ἢ διαλεκτικὴ ἀποκρίσεώς ἐστιν αἰ-
 τησις, ἢ τῆς προτάσεως ἢ θατέρου μορίου τῆς ἀντιφάσεως, ἢ
 δὲ πρότασις ἀντιφάσεως μιᾶς μόριον, οὐκ ἂν εἴη μία ἀπό-
 25 κρισις πρὸς ταῦτα· οὐδὲ γὰρ ἡ ἐρώτησις μία, οὐδ' ἂν ἢ ἀλη-
 θής. εἴρηται δὲ ἐν τοῖς Τοπικοῖς περὶ αὐτῶν. αἶμα δὲ δηλόν
 ὅτι οὐδὲ τὸ τί ἐστιν ἐρωτήσις ἐστὶ διαλεκτικὴ· δεῖ γὰρ δεδῶσθαι
 ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ἐλεσθαι ὁπότερον βούλεται τῆς ἀντιφάσεως
 μόριον ἀποκρίσθαι. ἀλλὰ δεῖ τὸν ἐρωτῶντα προσδιορίσαι
 30 πότερον τῷδε ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ἢ οὐ τοῦτο.

Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν κατηγορεῖται συντιθέμενα, ὥς ἐν τὸ
 πᾶν κατηγορήμα τῶν χωρὶς κατηγορουμένων, τὰ δὲ οὐ, τίς ἢ
 διαφορὰ; κατὰ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἀληθὲς εἰπεῖν καὶ χωρὶς
 ζῶον καὶ χωρὶς δίπουν, καὶ ὥς ἐν, καὶ ἄνθρωπον καὶ
 35 λευκόν, καὶ ταῦθ' ὥς ἐν· ἀλλ' οὐχί, εἰ σκυτεὺς καὶ ἀγαθός,
 καὶ σκυτεὺς ἀγαθός. εἰ γάρ, ὅτι ἐκάτερον, καὶ τὸ συν-
 ἄμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔσται. κατὰ γὰρ τοῦ ἀνθρώ-
 που καὶ τὸ ἀνθρωπίνως ἀληθὲς καὶ τὸ λευκόν, ὥστε καὶ τὸ
 ἅπαν· πάλιν εἰ τὸ λευκόν, καὶ τὸ ἅπαν, ὥστε ἔσται ἄν-

13 ἢ + καὶ η 14 συγκείμενον] δηλούμενον B: om. A: °α^c 15-16
 ἐν ὄνομα η, ?A: °α^c 18 τοῦ bis om. η: [Tⁱ] 20 καταφῆ η:
 [Tⁱ] 24 ἀποκρίσις μία BΔΣα^d 34 alt. καὶ + ταῦτα BΣΓα 36
 διότι α^d: [Tⁱ] ἐκάτερον + ἔστιν Δ: + ἀληθὲς ἐστιν η· + ἀληθὲς εἶναι δεῖ
 ΠΣα^d: + λέγεται A 39 λευκόν + αὐτό Βα τὸ πᾶν B: [Tⁱ]

Demek kı ad ile eylem yer deđiřtirdiđinde, evetleme ile deđillemenin aynı kaldıđı açık

Çoklar tek birřey oluřturmuyorsa, çođa göre teki ya da teke göre çođu evetleyen ya da deđilleyen, tek bir
15 evetleme de deđildir, deđilleme de. Tek adla anılıp da tek bir řey oluřturmayanlara tek demiyorum: Sözgeleři insan belki hem hayvan. hem iki ayaklı, hem uygar ama, bunlardan tek bir řey de oluřuyor. Oysa ak, insan, yürümek tek bir řey oluřturmuyor. Öyleyse bunlara iliř-
20 kin olarak tek birřey evetlenirse tek bir evetleme olmaz; ses tek olur, evetlemelerse çok; yine, bunlar teke iliřkinse aynı biçimde çok olur. Çeliřikli soru, ister tümce ister çeliřmenin parçalarından biri olsun, bir karřılık isteđiye –tümce tek bir çeliřmenin parçası olmakla, buna
25 tek bir karřılık verilemez. Çünkü ne soru tek ne de karřılığı dođru olabilir. “Topika”da bunlar üzerinde konuřtuk. Aynı zamanda ‘nedir?’ sorusunun çeliřikli oimadıđı açık; çünkü sorudan, çeliřmenin hangi parçası söylenmek isteniyorsa seçilmesine izin verilmesi gerekir: So-
30 ran ‘insan bu mu, řu mu?’ diye belirterek sormalı

Kiminde ayrı ayrı yüklenenlerden oluřan tüm bir yüklem tek birřey olarak yüklendiđinde, kimindeyse öyle olmadıđına göre arada ne fark var? İnsana iliřkin olarak hem ayrı ayrı ‘hayvan’, ‘iki ayaklı’ demek hem de ikisini tek olarak söylemek; hem ‘insan’ hem ‘ak’
35 demek hem de bunları tek olarak söylemek dođru. Ama biri hem kunduracı hem de iyi ise ‘iyi kunduracı’ demek dođru deđil. Nitekim tek tek dođru olanlar birlikte de dođru olsa pek çok saçmalık dođuyor: İnsan için hem ‘insan’ hem ‘ak’ demek dođru, öyleyse ikisini birlikte söylemek de dođru olur. İmdi, hem ‘ak’ demek hem de öncekileri söylemek dođruysa, ‘ak ak insan’ olacak; bu

θρῶπος λευκός λευκός, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον· καὶ πάλιν 40
μουσικὸς λευκὸς βαδίζων, καὶ ταῦτα πολλάκις πεπλεγμένῃ. 21^a
ἔτι εἰ ἡ Σωκράτης Σωκράτης καὶ αἰθιωπος, καὶ Σωκράτης
ἄνθρωπος, καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δίπους, καὶ ἄνθρωπος δίπους.

Ὅτι μὲν οὖν, εἴ τις ἀπλῶς θήσῃ τὰς συμπλοκάς γί- 5
γνεσθαι, πολλὰ συμβαίνει λέγειν ἄτοπα, δηλόν· ὅπως δὲ θε-
τέον, λέγομεν νῦν. τῶν δὴ κατηγορουμένων, καὶ ἐφ' οἷς κατ-
ηγορεῖσθαι συμβαίνει, ὅσα μὲν λέγεται κατὰ συμβεβηκὸς ἢ
κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἢ θάτερον κατὰ θατέρου, ταῦτα οὐκ ἔσται
ἐν· οἷον ἄνθρωπος λευκός ἐστὶ καὶ μουσικός, ἀλλ' οὐχ ἐν τῷ 10
λευκόν καὶ τὸ μουσικόν· συμβεβηκότε γὰρ ἄμφω τῷ αὐτῷ.
οὐδ' εἰ τὸ λευκόν μουσικόν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὁμῶς οὐκ ἔσται τὸ
μουσικόν λευκόν ἐν τι· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ τὸ μουσικόν λευ-
κόν, ὥστε οὐκ ἔσται τὸ λευκόν μουσικόν. διὸ οὐδ' ὁ σκυτεὺς
ἀπλῶς ἀγαθός, ἀλλὰ ζῶον δίπουν· οὐ γὰρ κατὰ συμβεβη- 15
κός. ἔτι οὐδ' ὅσα ἐνυπάρχει ἐν τῷ ἐτέρῳ· διὸ οὔτε τὸ λευκόν
πολλάκις οὔτε ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ζῶον ἢ δίπουν· ἐνυπ-
άρχει γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ δίπουν· καὶ τὸ ζῶον. ἀληθὲς
δ' ἐπὶ τὴν εἰπεῖν κατὰ τοῦ τινὸς καὶ ἀπλῶς, οἷον τὸν τινὰ
ἄνθρωπον ἄνθρωπον ἢ τὸν τινὰ λευκὸν ἄνθρωπον λευκόν· 20
οὐκ αἰεὶ δέ, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐν τῷ προσκειμένῳ τῶν ἀντικει-
μένων τι ἐνυπάρχῃ οἷς ἔπεται ἀντίφασις, οὐκ ἀληθὲς ἀλλὰ
ψεῦδος, -οἷον τὸν τεθνεῶτα ἄνθρωπον ἄνθρωπον εἰπεῖν,- ὅταν
δὲ μὴ ἐνυπάρχῃ, ἀληθὲς. ἢ ὅταν μὲν ἐνυπάρχῃ, αἰεὶ οὐκ
ἀληθὲς, ὅταν δὲ μὴ ἐνυπάρχῃ, οὐκ αἰεὶ ἀληθὲς· ὥσπερ Ὀμηρός 25
ἐστὶ τι, οἷον ποιητής· ἀρ' οὖν καὶ ἔστιν, ἢ οὐ; κατὰ συμβεβηκός

21^a1 πολλά n: *a^c 2 εἰ om. nΓ 3 tert. Σωκράτης+Σωκράτης
Λιγα^f εἰ om. n(Δ)ΣΓ 5 φήσῃ BΔa 11 τὸ om. n: [T¹] συμ-
βεβηκε n: [Γ] 13 λευκόν (+ καὶ Σ) μουσικόν bis nΣ, alt. a^f 14
λευκόν+καὶ BΔ μουσικόν+ἐν nΣ: +ἐν τι BΔa ὁ om. na^A: [T¹]
15 ἀγαθὸς ἀπλῶς a, γΣ.1 ἀγαθόν n: [JΣΓ] 17 ἄνθρωπος semel om.
BΣΓa ζῶον|ἐστὶ ζῶον na^A: ζ. ἐστὶν B ἢ om. n 18 ζῶον...δίπουν
na^A 19 ἐστὶν om. n.1: *a^c 2 tert. ἄνθρωπον+ἄνθρωπον Ba 21
προκειμένῳ Ba¹ 22 ὃ Ba: *a^c 23 ἄνθρωπον semel om. n 24
ἦ] καὶ J: ἦ καὶ .1

40 böyle sonsuza dek gidecek Yine hem 'sanatçı', 'ak',
21^a 'yürüyen' denir hem de bunlar yinelenir. Ensonu, Sokrates hem 'Sokrates' hem 'insan' ise 'insan Sokrates' de olur; hem 'insan' hem 'iki ayaklı' ise 'iki ayaklı insan' da olur.

- 5 Demek hağlantıların saltık olarak olabildiği kabul edilecek olsa, pek çok tutarsızlıklar çıkacağı açık. Nasıl olması gerektiğini şimdi söyleyelim. Yüklenmenin uygun olduğu yüklenenlerden, gerek aynı nesne için gerek biri öteki için bir ilinek olarak söylenenler tek olmayacak: Örneğin, 'insan aktır, sanatçıdır' ama, 'ak' ile 'sanatçı' tek değil. Çünkü her ikisi de aynı şeyin ilineği. 'Sanatçı aktır' demek doğru olsa bile 'sanatçı ak' tek olmayacak; çünkü 'sanatçı ak' bir ilinek; oyleyse 'sanatçı ak' diye birşey olmayacak. Bu nedenle kunduracı saltık olarak 'iyi' değil, ama 'iki ayaklı hayvan'. Çünkü bu sonuncular kunduracının ilineği değil. Öte yandan birbiri içinde içkin olanlar da tek değil; bundan ötürü birçok kez 'ak' denmez; insana 'insan hayvan' ya da 'insan iki ayaklı' denmez, çünkü insanda 'iki ayaklı' ile 'hayvan' zaten içkindir. Bir şeyi belli bir şey için saltık olarak söylemek doğru: Örneğin belli bir insana 'insan' ya da
15 belli bir ak insana 'ak' denebilir. Ancak her zaman değil: Eklenen terim içinde çelişme getiren bir karşı olduğunda doğru değil, yanlış olacaktır. Örneğin ölmüş bir insana 'insan' demek Ama böyle birşey bulunmadığında doğru olur. Dıyeceğim, böyle bir karşı bulunduğunda yükleme hep doğru olmayacak; ama bulunmadığında kimi kez doğru olmayacak. Şöyle: Homeros bir şey, sözgelişi bir ozandır. O zaman 'var' mı 'yok' mu?

γὰρ κατηγορεῖται τὸ εἶναι τοῦ Ὀμήρου· οἱ γὰρ ποιητῆς ἐστίν, ἀλλ' οὐ καθ' αὐτό· κατηγορεῖται κατὰ τοῦ Ὀμήρου τὸ εἶναι. ὥστ' ἐν ὅσαις κατηγορίαις μήτε ἐναντιότης ἐνεστίν, ἐὰν λόγοι 30 ἂντ' ὀνομάτων λέγωνται, καὶ καθ' αὐτὰ κατηγορεῖται καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ἐπὶ τούτων τὸ τί καὶ ἀπλῶς ἀληθές ἐσται εἰπεῖν. τὸ δὲ μὴ ὄν, ὅτι δοξαστόν, οὐκ ἀληθές εἰπεῖν ὄν τι· δόξα γὰρ αὐτοῦ οὐκ ἐστίν ὅτι ἐστίν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐστίν.

Τούτων δὲ διωρισμένων σκεπτέον ὅπως ἔχουσιν αἱ ἀπο- 12
35 φάσεις καὶ καταφάσεις πρὸς ἀλλήλας αἱ τοῦ δυνατόν εἶναι καὶ μὴ δυνατόν, καὶ ἐνδεχόμενον καὶ μὴ ἐνδεχόμενον, καὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου τε καὶ ἀναγκαίου· ἔχει γὰρ ἀπορίας τινάς. εἰ γὰρ τῶν συμπλεκομένων αὐταὶ ἀλλήλαις ἀντίκεινται αἱ ἀν-
τιφάσεις, ὅσαι κατὰ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι τάττονται, οἷον
21¹ τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον, οὐ τὸ εἶναι μὴ ἄνθρωπον, καὶ τοῦ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον τὸ μὴ εἶναι λευ-
κὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον, —εἰ γὰρ κατὰ παντός ἢ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις, τὸ ξύλον ἐσται
5 ἀληθές εἰπεῖν εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον· εἰ δὲ οὕτως, καὶ ὅσοις τὸ εἶναι μὴ προστίθεται, τὸ αὐτὸ ποιήσει τὸ ἀντὶ τοῦ εἶναι λεγόμενον, οἷον τοῦ ἀνθρώπου βαδίζει οὐ τὸ οὐκ ἀν-
θρώπου βαδίζει ἀπόφασις, ἀλλὰ τὸ οὐ βαδίζει ἄνθρωπος· οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν ἄνθρωπον βαδίζειν ἢ ἄνθρωπον βα-
10 δίζοντα εἶναι· — ὥστε εἰ οὕτω πανταχοῦ, καὶ τοῦ δυνατόν εἶναι ἀπόφασις τὸ δυνατόν μὴ εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι. δοκεῖ δὲ τὸ αὐτὸ δύνασθαι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· πᾶν γὰρ τὸ δυνατόν τέμνεσθαι ἢ βαδίζειν καὶ μὴ βαδίζειν

27 τοῦ Ὀμήρου τὸ εἶναι BΣα^A 32 ἐσται] ἐστιν Δα^A: om. ηΣα^F 33
πρὶν οὐκ ἐστίν] ἐστίν οὐχ Βαα^CF: °ε 34 πῶς η: [T¹] 34-5 κατα-
φάσεις καὶ ἀποφάσεις ηΔΣ: ἀποφ. (ς) 38 αἱ om. Βα^Aα^CF: [T¹] 21¹4
παντός + ἡ ΛΣ: °ε 5 εἰπεῖν ἀληθές η: °ε: [T¹] δι (δη ηα, ρΣΓ)
+ τοῦτο Β(Δ)α^F: + μὴ Σ 8 ἀπόφασις + ἐστίν α^A, ρΣΛ: + ἐσται ηΒ
11 ἀπόφασις + ἐστίν ρΣ: + ἐσται ΒΔΛα^d τὸ δυνατόν . . . μὴ δυνατόν] οὐ
τὸ μὴ δυν. εἶναι ἀλλὰ τὸ δυν. μὴ α^Γα^C, ρΔ ἀλλ'] καὶ Σ: om. ηΓ 13-14
μὴ τέμνεσθαι καὶ μὴ βυδίζειν ηΓα¹

Çünkü 'dır' Homeros'a ılmek olarak yüklenmekte, nitekim Homeros'a 'dır' terimi kendisi açısından değil, bir ozan olması açısından yüklenmektedir. Demek ki, bir karşılık bulunmayan yüklemelerde, tanımlar adların yerine geçiyorsa; yükleme ilineksel yapılmıyor, kendi başına yapılıyorsa, bunlarda 'bir şeyi' ve saltık olarak söylemek doğru olacak. Olmayan nesne içinse, sanılan bir şey olduğundan, birey olduğunu söylemek doğru olmayacak, çünkü onun sanısı, olduğu değil, olmadığı.

Bunları saptadıktan sonra, onlara göre olanaklı, olanaklı olmayan: olumsal, olumsal olmayanın olduğu evetleme, değillemeler ile olanaksıza, zorunluya ilişkin olanların karşılıklı [ilişkilerinin] nasıl olduklarına bakmalı. Çünkü kimi çıkmazlar var. Birlikte söylenenler içinde 'olmak' ile 'olmamak'a göre dizilenler birbirlerine çelişik olarak karşı olur; örneğin, 'insan olmak'ın değillemesi 'insan olmayan olmak' değil, 'insan olmamak'; 'ak insan olmak'ınki 'ak insan olmayan olmak' değil, 'ak insan olmamak'. Her nesneye göre evetleme ya da değilleme doğru olur, odunun 'ak insan olmayan olduğu'nu söylemek doğru olacaktır. Öyleyse 'olmak'ın eklenmediği nesnelerin hepsinde, 'olmak' yerine kullanılan terim aynı işi görecektir: Örneğin, 'insan yürüyor'un değillemesi 'insan olmayan yürüyor' değil, 'insan yürümüyor'; çünkü insanın yürüdüğünü söylemekle, insanın 'yürüyen' olduğunu söylemek arasında bir ayrım yok. O halde bu her yerde böyleyse, 'olanaklı olmak'ın değillemesi 'olanaklı olmayan olmak' değil, 'olanaklı olmamak'. Aynı nesnenin olması da olmaması da olanaklı görünüyor, nitekim kesilmesi ya da yürümesi olanaklı

καὶ μὴ τέμνεσθαι δυνατόν· λόγος δ' ὅτι ἅπαν τὸ οὕτω δυνα-
 τὸν οὐκ αἰεὶ ἐνεργεῖ, ὥστε ὑπάρξει αὐτῷ καὶ ἡ ἀπόφασις· 15
 δύναται γὰρ καὶ μὴ βαδίζειν τὸ βαδιστικόν καὶ μὴ ὀραῖσθαι
 τὸ ὀρατόν. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀληθεύεσθαι
 τὰς ἀντικειμένους φάσεις· οὐκ ἄρα αὕτη ἀπόφασις· συμβαίνει
 γὰρ ἐκ τούτων ἡ τὸ αὐτὸ φάναι καὶ ἀποφάναι ἅμα κατὰ τοῦ αὐτοῦ, 20
 ἡ μὴ κατὰ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὰ προστιθέμενα γίνεσθαι φά-
 σεις καὶ ἀποφάσεις. εἰ οὖν ἐκεῖνο ἀδύνατον, τοῦτ' ἂν εἴη αἰ-
 ρετόν. ἔστιν ἄρα ἀπόφασις τοῦ δυνατόν εἶναι τὸ μὴ δυνατόν εἶ-
 ναι. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ἐνδεχόμενον εἶναι· καὶ γὰρ
 τούτου ἀπόφασις τὸ μὴ ἐνδεχόμενον εἶναι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων 25
 δὲ ὁμοιοτρόπως, ὅλον ἀναγκαίου τε καὶ ἀδυνάτου. γίνεται γάρ,
 ὥσπερ ἐπ' ἐκείνων τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι προσθέσεις, τὰ δ'
 ὑποκείμενα πράγματα τὸ μὲν λευκὸν τὸ δὲ ἀνθρώπος, οὕτως
 ἐνταῦθα τὸ μὲν εἶναι ὡς ὑποκείμενοι γίνετα·, τὸ δὲ
 δύνασθαι καὶ ἐνδέχεσθαι προσθέσεις διορίζουσai, ὥσπερ ἐπ' 30
 ἐκείνων τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὸ ἀληθές, ὁμοίως αὐταὶ
 ἐπὶ τοῦ εἶναι δυνατόν καὶ εἶναι οὐ δυνατόν.

Τοῦ δὲ δυνατόν μὴ εἶναι ἀπόφασις τὸ οὐ δυνατόν μὴ εἶναι.
 διὸ καὶ ἀκολουθεῖν ἂν δόξαιεν ἀλλήλαις αἱ δυνατόν εἶναι- 35
 δυνατόν μὴ εἶναι· τὸ γὰρ αὐτὸ δυνατόν εἶναι καὶ μὴ εἶναι· οὐ γὰρ
 ἀντιφάσεις ἀλλήλων αἱ τοιαῦται. ἀλλὰ τὸ δυνατόν εἶναι καὶ
 μὴ δυνατόν εἶναι οὐδέποτε ἅμα· ἀντίκειται γάρ. οὐδέ γε τὸ 22^a

14 πᾶν ης: [Τ¹] 15 ἡ ἀπόφασις αὐτῷ ης καὶ οπ. η, ?ΔΣΓ 18
 αὕτη ἀπόφασις] τοῦ δυνατόν εἶναι ἀπόφασις (ἀπόφ. οπ. Σ) ὅστι τὸ δυνατόν μὴ
 εἶναι (+ αὕτη ἀπόφασις Σ) ΒΣα 20 ἅμα + καὶ Β 23 alt. εἶναι + ἀλλ'
 οὐ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι Δα^F 26 ἀδυνάτου τε καὶ ἀναγκαίου Δ 27 καὶ
 + τὸ Βα: °ς: [ΔΛ] πρόσθεσις ΔΓα^Fς 28 λευκὸς η: [ΔΣΓ] οὕτως
 + καὶ ΣΛα^F 29 εἶναι + καὶ μὴ εἶναι ΒΔΣα 30 τὸ ἐνδέχεσθαι Βα^A, ?Σ:
 [ΔΛ] 31 ἀληθές + καὶ τὸ ψεύδους ΒΔΣα 33 ἀπόφασις + οὐ τὸ οὐ
 δυνατόν εἶναι ἀλλὰ (Δ)α alt. δυνατόν + εἶναι (μὴ εἶν. (Δ)) ἀλλ' οὐ τὸ
 δυνατόν (Δ)Σ 35-6 αἱ (+ τὸ α^A) δυνατόν εἶναι (+ καὶ τὸ α^A, + καὶ
 Σ) δυν. μὴ εἶν. οπ. ΗΔΛ 37 τὸ . . . μὴ εἶναι οπ. η 37 τοιαῦται
 + δυνατόν (τὸ δυν. ΔΣ) εἶναι (+ καὶ Δ(Λ)) δυν. μὴ εἶν. ΔΣ(Λ)Γ καὶ
 + τὸ ης: [ΔΛ] 22^a1 ἅμα] ἀλλὰ Γ: ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἅμα (ἅμα ante ἐπὶ
 pos. πα^F) ἀληθεύονται (-εται η) ΒΒΔΣα

herşeyin, kesilmemesi ya da yürümemesi olanaklı. Nedeni şu. Bu şekilde olanaklı olan herşey hep etkinlikte değildir; öyleyse deęillemeyi de kabul edecektir. Yürüyebilen yürümeyebilir, görülebilen görülmeyebilir. Ama kuşkusuz çelişik önermelerin aynı nesneye ilişkin olarak doğru olması olanaksız. Demek 'olması olanaklı'nın deęillemesi, 'olmaması olanaklı' deęil. Bunlardan ya aynı zamanda aynı nesne için aynı yükleme ile deęillenmesi ya da evetleme ile deęillemelerin 'olmak' ile 'olmamak' eklenmesine göre oluşmadıkları ortaya çıkıyor. Öteki olanaksız olduğundan beriki tercih edilmeli. O halde 'olması olanaklı'nın deęillemesi 'olması olanaklı deęil'. 'Olması olumsal' için de aynı usamlama geçerli. bunun deęillemesi 'olması olumsal deęil'. Bu, ötekilerde de böyle. Örneğin 'zorunlu' ile 'olanaksız' da. Nasıl daha önceki önermelerde 'olmak' ile 'olmamak' eklenenleri oluşturuyor, 'ak' ile 'insan' özne olarak düşünülen nesneler oluyorsa, burada da 'olmak' özne olarak alınıyor, 'olanaklı olmak', 'olumsal olmak' eklenenler olarak belirlenmiş oluyor: Nasıl daha öncekilerde 'olmak' ile 'olmamak' önermeyi doğru kılıyorsa, bunlarda da 'olmak'ın olanaklı olması ile 'olmak'ın olanak dışı olması, önermeleri doğru ya da yanlış kılıyor.

'Olmaması olanaklı'nın deęillemesi 'olmaması olanaklı deęil'. Bu nedenle 'olması olanaklı' ile 'olmaması olanaklı' önermelerinin karşılıklı olarak birbirlerinden çıkukları görünebilir. Nitekim aynı şeyin olması ile olmaması olanaklı. Bunlar birbirlerine karşı deęil ama, 'olması olanaklı' ile 'olması olanaklı deęil' aynı nesne konusunda aynı anda doğru olmazlar, çünkü çelişirler.

δυνατὸν μὴ εἶναι καὶ οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι οὐδέποτε ἄμα.
 ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι ἀπόφασις οὐ τὸ
 ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, ἰλλὰ τὸ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι· τοῦ
 5 δὲ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι τὸ μὴ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. καὶ
 τοῦ ἀδύνατον εἶναι οὐ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ
 ἀδύνατον εἶναι· τοῦ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι τὸ οὐκ ἀδύνατον μὴ
 εἶναι.—καὶ καθόλου δέ, ὥσπερ εἴρηται, τὸ μὲν εἶναι καὶ μὴ
 εἶναι δεῖ τιθέναι ὡς τὰ ὑποκείμενα, κατάφασιν δὲ καὶ ἀπό-
 10 φασιν ταῦτα ποιοῦντα πρὸς τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι συνάπτειν.
 καὶ ταύτας οἰεσθαι χρῆ εἶναι τὰς ἀντικειμένους φάσεις, δυ-
 νατὸν – οὐ δυνατὸν, ἐνδεχόμενον – οὐκ ἐνδεχόμενον, ἀδύνατον –
 οὐκ ἀδύνατον, ἀναγκαῖον – οὐκ ἀναγκαῖον, ἀληθές – οὐκ ἀληθές.
 Καὶ αἱ ἀκολουθήσεις δὲ κατὰ λόγον γίνονται οὕτω τιθε- 13
 15 μένοις· τῷ μὲν γὰρ δυνατῷ εἶναι τὸ ἐνδέχεσθαι εἶναι, καὶ
 τοῦτο ἐκείνῳ ἀντιστρέφει, καὶ τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι καὶ τὸ μὴ
 ἀναγκαῖον εἶναι· τῷ δὲ δυνατῷ μὴ εἶναι καὶ ἐνδεχομένῳ μὴ
 εἶναι τὸ τε μὴ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι καὶ οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι,
 τῷ δὲ μὴ δυνατῷ εἶναι καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ εἶναι τὸ ἀναγ-
 20 καῖον μὴ εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι, τῷ δὲ μὴ δυνατῷ μὴ
 εἶναι καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ μὴ εἶναι τὸ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ
 τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι. θεωρεῖσθω δὲ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς ὡς
 λέγομεν·

25	δυνατὸν εἶναι ἐνδεχόμενον εἶναι οὐκ ἀδύνατον εἶναι οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι	οὐ δυνατὸν εἶναι οὐκ ἐνδεχόμενον εἶναι ἀδύνατον εἶναι ἀναγκαῖον μὴ εἶναι
30	δυνατὸν μὴ εἶναι ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι	οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι ἀδύνατον μὴ εἶναι ἀναγκαῖον εἶναι.

2 ἄμα + ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀληθεύονται B^a 8 prius καὶ om. n 9 κα-
 τάφασιν φάσιν nΓ: °a^c: [Λ] 10 καὶ μὴ εἶναι om. Γ, ?Λ συνάπτειν
 BΣa^Λ: [ΔΓ] 11 ἀντικειμένης φάσεις ἀντιθέσεις ἀντικειμένης Σ: ἀντι-
 θέσεις n 18 γε om. B^a: [Tⁱ] καὶ + τὸ BΣa: [ΔΛ] tert. μὴ om. n
 24-31 tabulam in textu pos. Σa, in marg. n^g (ἐνχδέεται quater s^c:

'Olmaması olanaklı' ile 'olmaması olanaklı değil' de hiçbir zaman aynı nesne konusunda aynı anda doğru olmazlar. Aynı şekilde 'olması zorunlu'nun değillemesi

5 'olmaması zorunlu' değil, 'olması zorunsuz'; 'olmaması zorunlu'nunki 'olmaması zorunsuz'. 'Olmaması olanaksız'ınki 'olmaması olanaksız' değil, 'olması olanaksız değil'. 'Olmaması olanaksız'ın 'olmaması olanaksız değil'. Genel söylemek gerekirse, önceden söylediğimiz gibi, 'olmak' ile 'olmamak'ı özne olarak düşünmek: evetleme ile değillemeyi oluşturduğunu söylediğimiz te-

10 rimleri 'olmak' ile 'olmamak'a eklemek gerekiyor. Karşı önermelerin de şunlar olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir: 'Olanaklı-olanaklı değil', 'olumsal-olumsal değil'. 'Olanaksız-olanaksız değil', 'zorunlu-zorunsuz'. 'Doğru-doğru değil'.

Öte yandan önermeler şu şekilde düzenlendiğinde diziliş akla uygun oluyor: 'Olmaması olanaklı'ya 'olması

15 olumsal' (beriki ötekine evrilir). 'Olmaması olanaksız değil'e 'olması zorunlu değil'. 'Olmaması olanaklı' ile 'olmaması olumsal'a 'olmaması zorunlu değil' ile 'olmaması olanaksız değil'. 'Olmaması olanaklı değil' ile 'olması olumsal değil'e 'Olmaması zorunlu' ile 'olması olanaksız'. 'Olmaması olanaksız değil'¹⁰ ile 'olmaması olumsal değil'e 'olması zorunlu' ile 'olmaması olanaksız' ek-

20 lenir. Ne demek istediğimiz şu dizinden anlaşılabilir:

1	olması olanaklı	9	olması olanaklı değil
25	2 olması olumsal	10	olması olumsal değil
	3 olması olanaksız değil	11	olması olanaksız
	4 olması zorunlu değil	12	olmaması zorunlu
	5 olmaması olanaklı	13	olmaması olanaklı değil
	6 olmaması olumsal	14	olmaması olumsal değil
30	7 olmaması olanaksız değil	15	olmaması olanaksız
	8 olmaması zorunlu değil	16	olması zorunlu ¹¹

Τὸ μὲν οὖν ἀδύνατον καὶ οὐκ ἀδύνατον τῷ ἐνδεχο-
 μένῃ καὶ δυνατῷ καὶ οὐκ ἐνδεχομένῃ καὶ μὴ δυνατῷ ἀκολουθεῖ
 μὲν ἀντιφατικῶς, ἀντειτραμμένως δὲ τῷ μὲν γὰρ δυνατῷ εἶ-
 ναι ἢ ἀπόφασις τοῦ ἀδυνάτου, τῇ δὲ ἀποφάσει ἢ κατὰφασις· 35
 τῷ γὰρ οὐ δυνατῷ εἶναι τὸ ἀδύνατον εἶναι· κατὰφασις
 γὰρ τὸ ἀδύνατον εἶναι, τὸ δὲ οὐκ ἀδύνατον ἀπόφασις.

Τὸ δ' ἀναγκαῖον πῶς, ὁπότεον· φαιερὸν δὴ ὅτι οὐχ οὕτως,
 ἀλλ' αἱ ἐναντίαι ἐπιοῦται, αἱ δ' ἀντιφάσεις χωρὶς. οὐ γάρ ἐστιν
 ἀπόφασις τοῦ ἀνάγκη μὴ εἶναι τὸ οὐκ ἀνάγκη εἶναι· ἐνδέχεται 22^b
 γὰρ ἀληθεύεσθαι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέρως τὸ γὰρ ἀναγκαῖον
 μὴ εἶναι οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. αἴτιον δὲ τοῦ μὴ ἀκολουθεῖν
 ὁμοίως τοῖς ἑτέροις ὅτι ἐναντίως τὸ ἀδύνατον τῷ ἀναγκαίῳ
 ἀποδίδεται, τὸ αὐτὸ δυνάμενον· εἰ γὰρ ἀδύνατον εἶναι, 3
 ἀναγκαῖον τοῦτο οὐχὶ εἶναι ἄλλὰ μὴ εἶναι· εἰ δὲ ἀδύνα-
 τον μὴ εἶναι, τοῦτο ἀνάγκη εἶναι· ὥστ' εἰ ἐκεῖνα ὁμοίως τῷ
 δυνατῷ καὶ μὴ, ταῦτα ἐξ ἐναντίας, ἐπεὶ σημαίνει γε ταῦτόν
 τό τε ἀναγκαῖον καὶ τὸ ἀδύνατον, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται, ἀν-
 εστραμμένως. ἡ ἀδύνατον οὕτω κείσθην τις τοῦ ἀναγκαῖον ἀντι- 10
 φάσεις; τὸ μὲν γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι δυνατόν εἶναι· εἰ γὰρ
 μὴ, ἢ ἀπόφασις ἀκολουθήσει· ἀνάγκη γὰρ ἢ φάναι ἢ ἀποφά-
 ναι· ὥστ' εἰ μὴ δυνατόν εἶναι, ἀδύνατον εἶναι· ἀδύνατον ἄρα
 εἶναι τὸ ἀναγκαῖον εἶναι, ὅπερ ἄτοπον. ἀλλὰ μὴν τῷ γε δυ-
 νατὸν εἶναι τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι ἀκολουθεῖ, τούτῳ δὲ τὸ μὴ 15
 ἀναγκαῖον εἶναι· ὥστε συμβαίνει τὸ ἀναγκαῖον εἶναι μὴ ἀναγ-
 καῖον εἶναι, ὅπερ ἄτοπον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον εἶναι

ἀνάγκη bis in alt. col. n): uno tenore BΔΣ (δυν. εἶν., ἐνδεχ. εἶν. . . . οὐκ
 ἀναγκ. μὴ εἶν., οὐ δυν. εἶν. . . . ἀναγκ. εἶν. B: δυν. εἶν., δυν. μὴ εἶν., οὐ δυν.
 εἶν., οὐ δυν. μὴ εἶν., ἐνδεχ. εἶν. . . . ἀδύν. εἶν. . . . ἀναγκ. μὴ εἶν., οὐκ ἀναγκ.
 μὴ εἶν., ἀναγκ. εἶν., οὐκ ἀναγκ. εἶν. Σ [qui haec post tabulam addidit] Δ
 [partim aliter disposita]): om. ΓΛ (habet tamen Boethius in comm., aliter
 disposita) 33 μὴ] οὐ n: [Τ'] ἀκολουθοῦσι n: [ΔΓ] 35
 ἀδυνάτου+εἶναι nΔΣ 36 ἀδύνατον] δυνατόν n 37 οὐκ ἀδύνατον+
 εἶναι Σ 38 ἔχει post πῶς add. nΓ, post οὕτως B: °ς 22^b3
 ἀκολουθεῖν+τὸ ἀναγκαῖον a: °ς 5-6 εἰ his] ὅ a 6 οὐχί] οὐκ a^A:
 [Τ'] 8 ἐπεὶ | οὐ BΔΣa: °n

Demek ki, 'olanaksız' ile 'olanaksız olmayan'; 'olumsal', 'olanaklı', 'olumsal olmayan' ile 'olanaklı olmayan'dan çelişik olarak çıkıyor ve devrik. Nitekim 'olması olanaklı'dan 'olması olanaksız' değillemesi, değillemeden de evetleme çıkar. 'Olması olanaksız' evetleme, 'olması olanaksız değil' değillemedir.

İmdi, 'zorunlu'nun nasıl olduğuna bakmalı. 'Zorunlu' konusunda bunların bir biçimde olmadığı açık. Çıkanlar ayrı ayrı olan çelişikler değil karşıt önermeler. Nitekim 'olmaması bir zorunluluk'un değillemesi 'olması bir zorunluluk' değil. Çünkü her ikisinin aynı nesneye ilişkin olarak doğru olması olası. 'Olmaması zorunlu' olanın 'olması zorunlu' değil. 'Zorunlu'nun ötekilerle benzer biçimde çıkmamasının nedeni, 'olanaksız' 'zorunlu' ya karşıt olarak verildiğinde, onunla aynı anlamda olması. Nitekim bir nesnenin olması olanaksızsa, onun olması değil, olmaması zorunlu olur. Bir nesnenin olmaması olanaksızsa, onun olması zorunlu olur. Öyleyse onlar (olanaksız ile olanaksız olmayan) olanaklıyla olanaklı olmayandan aynı biçimde çıkıyorlarsa, 'zorunlu' bunlardan karşıt olarak çıkacaktır. Çünkü 'zorunlu' ile 'olanaksız' aynı şeyi imlemez:¹²

Dediğimiz gibi devrik olarak anlaşılmalıdır. Acaba 'zorunlu'nun çelişik önermelerinin bu biçimde bulunması olanaksız mı? Nitekim olması zorunlu olanın, olması olanaklı. Böyle olmasa değilleme izleyecektir; çünkü ya evetlemek ya değillemek gerekir. O halde olması olanaklı değilse, olması olanaksız; olması olanaksızın olması zorunlu, bu da saçma. Acaba 'olması olanaklı'dan 'olması olanaklı değil', bundan da 'olması zorunlu değil' mi çıkıyor? O zaman olması zorunlu olanın olması zorunlu olmadığı sonucu çıkar, bu da saçma.

ἀκολουθεῖ τῷ δυνατόν εἶναι, οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι· τῷ μὲν
 γὰρ ἄμφω εἰδέχεται συμβαίνειν, τούτων δ' ὁπότερον ἂν ἀλη-
 20 θές ᾗ, οὐκ ἐτι ἔσται ἐκεῖνα ἀληθῆ· ἅμα γὰρ δυνατόν εἶναι καὶ
 μὴ εἶναι εἰ δ' ἀνάγκη εἶναι ἢ μὴ εἶναι, οὐκ ἔσται δυνατόν
 ἄμφω. λείπεται τοίνυν τὸ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι ἀκολουθεῖν
 τῷ δυνατόν εἶναι· τοῦτο γὰρ ἀληθές καὶ κατὰ τοῦ ἀναγκαῖον
 εἶναι καὶ γὰρ αὕτη γίγνεται ἀντίφασις τῇ ἐπομένῃ τῷ οὐ δυνα-
 25 τῷ εἶναι· ἐκείνῳ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀναγ-
 καῖον μὴ εἶναι, οὐ ἀπόφασις τὸ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. ἀκο-
 λουθοῦσιν ὅρα καὶ αὗται αἱ ἀντιφάσεις κατὰ τὸν εἰρημένον
 τρόπον, καὶ οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει τιθεμένων οὕτως.

Ἀπορήσειε δ' ἂν τις εἰ τῷ ἀναγκαῖον εἶναι τὸ δυνατόν
 30 εἶναι ἔπεται. εἴ τε γὰρ μὴ ἔπεται, ἢ ἀντίφασις ἀκολουθήσει, τὸ
 μὴ δυνατόν εἶναι· καὶ εἴ τις ταύτην μὴ φήσειεν εἶναι ἀντίφα-
 σιν, ἀνάγκη λέγειν τὸ δυνατόν μὴ εἶναι· ἅπερ ἄμφω ψευδῇ
 κατὰ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι. ἀλλὰ μὴν πάλιν τὸ αὐτὸ εἶναι
 δοκεῖ δυνατόν τέμνεσθαι καὶ μὴ τέμνεσθαι, καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶ-
 35 ναι, ὥστε ἔσται τὸ ἀναγκαῖον εἶναι ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι· τοῦτο
 δὲ ψεῦδος. φανερόν δὴ ὅτι οὐ πᾶν τὸ δυνατόν ἢ εἶναι ἢ βαδί-
 ζειν καὶ τὰ ἀντικείμενα δύναται, ἀλλ' ἔστιν ἐφ' ὧν οὐκ ἀληθές·
 πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν μὴ κατὰ λόγον δυνατῶν, οἷον τὸ πῦρ θερ-
 μαντικόν καὶ ἔχει δύναμιν ἄλογον, — αἱ μὲν οὖν μετὰ λόγου
 23^a δυνάμεις αἱ αὐταὶ πλειόνων καὶ τῶν ἐναντίων, αἱ δ' ἄλογοι
 οὐ πᾶσαι, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται, τὸ πῦρ οὐ δυνατόν θερμαίνειν
 καὶ μὴ, οὐδ' ὅσοι ἄλλα ἐνεργεῖ αἰεὶ· ἕνα μόντοι δύναται καὶ
 τῶν κατὰ τὰς ἀλόγους δυνάμεις ἅμα τὰ ἀντικείμενα· ἀλλὰ

18 δυνατῶ B: [Tⁱ] 19 ἂν om. nⁱ: [Tⁱ] 20 ἅμα] ἄμφω Δ:
 + ἄμφω Σ: *nⁱ 24 τῆς ἐπομένης nⁱ ΣΛ: [Δ] δυνατόν α^F: *nⁱ:
 [Tⁱ] 26 ἀκολουθοῦσιν + τε B: *nⁱ: [Tⁱ] 28 οὕτως τιθεμένων Tⁱ:
 hic eandem tabulam ac 22^a 24–31, sed οὐκ ἀναγκ. εἶν. et οὐκ ἀναγκ. μὴ
 εἶν. loco mutatio, habent nⁱ Σ^c, λ^a 30 ἀπόφασις nⁱ 31 μὴ ταύ-
 την α^F, ΔΛΓ: *nⁱ φήσῃ nⁱ: [Tⁱ] ἀπόφασιν nⁱ 32 λέγειν om. nⁱ
 ἅπερ ἄμφω] ἄμφω δι nΔΣ 33–4 δοκεῖ εἶναι n: [ΣΛΓ] 36 prius
 ἢ om. ΔΣα^c 23^a i αἱ i om. ΔΛ 2 ἀλλ' om. ΣΓ 4 ἀντι-
 κείμενα + διζευχθῆαι καα^c A

Öte yandan 'olması olanaklı'dan ne 'olması zorunlu' ne de 'olmaması zorunlu' çıkar. Nitekim 'olanaklı' bakımından her ikisinin de olması olası, ama bunlardan herhangi biri doğru olduğunda bu iki olanak ortadan kalkacaktır; çünkü aynı zamanda 'olmak' ile 'olmamak' olanaklı ama, 'olmak' ya da 'olmamak' zorunluysa, her ikisi de olanaklı olmayacaktır. O halde 'olmaması zorunlu değil'in 'olması olanaklı'dan çıkması kalıyor geriye. Nitekim bu olması zorunlu olan bir nesne için de doğrudur. Öte yandan 'olması olanaklı değil'den 'olması olanaksız' ile değillemesi 'olmaması zorunlu değil' olan 'olmaması zorunlu' çıkar. Demek bu çelişikler dediğimiz biçimde çıkarlar: Bu biçimde ele alındıkta hiçbir tutarsızlık olmaz. 'Olması zorunlu'dan 'olması olanaklı'nın çıkıp çıkmadığı sorulabilir: Bu çıkmazsa, çelişigi olan 'olmaması olanaklı değil' önermesi çıkacaktır. Biri bu önermenin ötekine çelişik olmadığını söyleyecek olsa, 'olmaması olanaklı' önermesinin ona çelişik olduğunu söylemesi gerekir. Bu her iki önerme de 'olması zorunlu' önermesi için yanlıştır. Yine, aynı şeyin kesilmesinin, kesilmemesinin; olmasının, olmamasının olanaklı olduğu görünüyor. O zaman olması zorunlu olanın olmaması olumsal olacaktır, bu da yanlıştır. Gerçekte, açık ki olması ya da yürümesi olanaklı olan herşeyin karşıtlarını kabul etmesi olanaklı değil, bu durumun doğru olmadığı kimi nesneler var. İlk olanakları akıldan pay almayanlarda böyle, sözgelişi ateş ısıtıcıdır ve akıldan pay almayan bir olanağı var. Akıldan pay alan olanaklar birden çok durumla, diyeceğim karşıtlarla ilgilidir. Buna karşın akıldan pay almayan olanakların hepsinde böyle değildir. Dediğimiz gibi ateşin ısıtmak ve ısıtmamak olanağı yok; her zaman etkinlikte olan öteki şeyler için de bu böyle. Ancak kimi akıldan pay almayan olanaklarda karşıtlar aynı zamanda

τοῦτο μὲν τούτου χάριν εἴρηται, ὅτι οὐ πᾶσα δύναμις τῶν ἀντι- 5
κειμένων, οὐδ' ὅσαι λέγονται κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος, — εἶναι δὲ
δυνάμεις ὁμώνυμοί εἰσιν· τὸ γὰρ δυνατόν οὐχ ἀπλῶς λέγεται,
ἀλλὰ τὸ μὲν ὅτι ἀληθές ὡς ἐνεργεῖα ὄν, ὅλον δυνατόν
βαδίζειν ὅτι βαδίζει, καὶ ὅλως δυνατόν εἶναι ὅτι ἤδη ἔστι
κατ' ἐνεργεῖαν ὃ λέγεται δυνατόν, τὸ δὲ ὅτι ἐνεργήσκειν 10
ἂν, ὅλον δυνατόν βαδίζειν ὅτι βαδίσκειν ἂν. καὶ αὕτη μὲν
ἐπὶ τοῖς κινητοῖς ἐστὶ μόνοις ἢ δύναμις, ἐκείνη δὲ καὶ ἐπὶ
τοῖς ἀκινήτοις· ἄμφω δὲ ἀληθές εἰπεῖν τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι
βαδίζειν ἢ εἶναι, καὶ τὸ βαδίζον ἤδη καὶ ἐνεργοῦν καὶ τὸ βα-
διστικόν. τὸ μὲν οὖν οὕτω δυνατόν οὐκ ἀληθές κατὰ τοῦ ἀναγ- 15
καίου ἀπλῶς εἰπεῖν, θάτερον δὲ ἀληθές. ὥστε, ἐπεὶ τῷ ἐν μέ-
ρει τὸ καθόλου ἔπεται, τῷ ἐξ ἀνάγκης ὄντι ἔπεται τὸ δύνα-
σθαι εἶναι, οὐ μέντοι πᾶν. καὶ ἔστι δὴ ἀρχὴ ἴσως τὸ ἀναγ-
καῖον καὶ μὴ ἀναγκαῖον πάντων ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, καὶ
τὰ ἄλλα ὡς τοῖτοις ἀκολουθοῦντα ἐπισκοπεῖν δεῖ. 20

Φανερόν δὴ ἐκ τῶν εἰρημμένων ὅτι τὸ ἐξ ἀνίγκης ὦν κατ'
ἐνεργεῖαν ἐστίν, ὥστε εἰ πρότερον τὰ αἰδία, καὶ ἐνεργεῖα δυ-
νάμειως προτέρη. καὶ τὰ μὲν ἀνεν δυνάμειως ἐνεργεῖαι εἰσιν,
ὅλον αἱ πρῶται οὐσίαι, τὰ δὲ μετὰ δυνάμειως, ἃ τῇ μὲν φύ-
σει πρότερα, τῷ χρόνῳ δὲ ὕστερα, τὰ δὲ οὐδέποτε ἐνεργεῖαι 25
εἰσιν ἀλλὰ δυνάμεις μόνον.

14 Πότερον δὲ ἐναντία ἐστὶν ἢ κατάφασις τῇ ἀποφάσει ἢ
ἢ κατάφασις τῇ καταφάσει, καὶ ὁ λόγος τῷ λόγῳ ὁ λέγων
ὅτι πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος τῷ οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος, ἢ τὸ
πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος τῷ πᾶς ἄνθρωπος ἀδίκος; ὅλον ἔστι 30
Καλλίας δίκαιος — οὐκ ἔστι Καλλίας δίκαιος — Καλλίας ἀδίκος

8 ἐνεργεῖα π ὄν om. πα^A,?A 10 λέγεται + εἶναι BΔΣΛα^A 11
δυνατόν + εἶναι ΒΛα^A 13 μὴ ἀδύνατον] δυνατόν ΔΣα^Fα^c: "quidam teste
Amm.: [Γ] 14 τὸ ἐνεργοῦν Βα^A,?ΔΣ: [Λ] 16-17 τὸ ἐν μέρει τῷ Β
19 prius καὶ + τὸ α,?A 20 eandem tabulam ac 22-24-31, sed aliter
dispos., habent ηΣε^c 23 ἐνεργεῖα ΒΔΛ: "α^cε 24 ἃ om. ΔΣ: "ε
25 δὲ χρόνῳ Βε: [Τ'] ἐνεργεῖα ΒΔΛ 26 δυνάμει ΔΛΓ 30 ἀδίκος;
οἷον] ἀδίκος ἐστίν, ηΛ 30-1 Καλλίας δίκαιός ἐστιν ηΔΣ.λα^F 31
Καλλίας δίκαιος οὐκ ἐστίν ΔΛα^F.

- 5 olanaklı olur Bunu şunun için söyledik: Her olanak karşıtları da kabul etmez; aynı türe göre tanımlananlar için bile bu böyle. Kimi olanaklar eşadlı olarak söylenirler: Sözceliği 'olanaklı' mutlak anlamalı bir terim değildir. Etkinlikte olduğundan ötürü doğru olduğu için 'olanaklı' denir. Örneğin yürüyen birinin yürümesinin
- 10 olanaklı olması. Genel olarak o nesnenin olanaklı denilen etkinliğine göre daha önce olduğu için 'olması olanaklı' denir. Kimi zaman da etkinlikte bulunabildiğinden ötürü 'olanaklı' denir. Örneğin yürüyebileceği için 'yürümesi olanaklı' denir. Yalnızca devinimli nesnelerde, öteki devinimsizlerde de olabilen bir olanak. Her iki durumda da 'olması olanaksız değil' demek doğru. Di-
- 15 yeceğim eylemde olmak ya da yürümek, hem yürüyen ve etkinlikte olan hem yürüyebilen için. Oysa saltık anlamdaki 'zorunlu' bakımından bu biçimde 'olanaklı' demek doğru değil, ikisinden biri doğru. Sonuç olarak, tümel, parçada olandan çıktığına göre, zorunlu olandan olanaklı çıkar, ama hepsi değil. Belki de olması zorunlu olan ile olması zorunsuz olanın, herşeyin ilkesi olduğunu,
- 20 ötekilerin bunlardan çıktığını düşünmek gerekiyor.

Söylediklerimizden açık ki, 'zorunlu olan' etkinliğe göredir. O halde başı sonu olmayanlar (zorunlu olarak olanlar) daha önceyse, etkinlik de olanaktan önce gelir. Kimi nesneler olanaktan bağımsız etkinliklerdir, sözceliği ilk özler; kimi nesneler olanakla birlikte, bunlar doğal olarak daha önce, zaman bakımından daha sonra

25 olurlar. Kimi nesnelerse hiçbir zaman etkinlik olamazlar, salt olanaktırlar.

Evetlemeye evetleme mi yoksa değilleme mi karşıt? 'Her insan adildir' diyen söz 'hiçbir insan adil değildir'e mi yoksa 'her insan adildir' 'her insan adaletsizdir'e mi karşıt? Örneğin 'Kallias adildir', 'Kallias adil değildir', 'Kallias adaletsizdir': Bu son iki önermeden

30

ἐστίν, ποτέρα ἐναντίῳ τούτων;—εἰ γὰρ τὰ μὲν ἐν τῇ φωνῇ
ἀκολουθεῖ τοῖς ἐν τῇ διανοίᾳ, ἐκεῖ δ' ἐναντία δόξα ἢ τοῦ
ἐναντίου, οἶον ὅτι πᾶς ἄθριωπος δίκαιος τῇ πᾶς ἄνθρωπος ἀδικος,
35 καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ φωνῇ καταφάσεων ἀνάγκη ὁμοίως ἔχειν. εἰ
δὲ μηδὲ ἐκεῖ ἢ τοῦ ἐναντίου δόξα ἐναντία ἐστίν, οὐδ' ἢ κατὰ-
φασιν τῇ καταφάσει ἔπαι ἐναντίῳ, ἀλλ' ἢ εἰρημένη ἀπόφασιν.
ὥστε σκεπτέον ποία δόξα ἀληθὴς ψευθεῖ δόξῃ ἐναντία, πότε-
ρον ἢ τῆς ἀπυφύσεως ἢ ἢ τὸ ἐναντίον εἶναι δοξάζουσα. λέγω
40 δὲ ὥδε· ἔστι τις δόξα ἀληθὴς τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν, ἄλλη δὲ
23^b ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ψευδὴς, ἑτέρα δὲ ὅτι κακόν· ποτέρα δὴ τούτων
ἐναντία τῇ ἀληθεί; καὶ εἰ ἔστι μία, κατὰ ποτέραν ἐναντία;
(τὸ μὲν δὴ τούτῳ οἰεσθαι τῆς ἐναντίας δόξας ὠρίσθαι, τῷ τῶν
ἐναντίων εἶναι, ψευδοῦς τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν καὶ τοῦ
5 κακοῦ ὅτι κακόν ἢ αὐτῇ ἴσως καὶ ἀληθὴς, εἴτε πλείους εἴτε
μία ἐστίν· ἐναντία δὲ ταῦτα· ἀλλ' οὐ τῷ ἐναντίων εἶναι ἐναντία,
7 ἢ ἀλλὰ μᾶλλον τῷ ἐναντίῳ.)

7 Εἰ δὴ ἔστι μὲν τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἐστίν
ἀγαθὸν δόξα, ἔστι δ' ὅτι οὐκ ἀγαθόν, ἔστι δὲ ὅτι ἄλλο τι ὃ οὐχ
ὑπάρχει οὐδ' οἶον τε ὑπάρχει (τῶν μὲν δὴ ἄλλων οὐδεμίαν
10 θετέον, οὐθ' ὅσαι ὑπάρχειν τὸ μὴ ὑπάρχον δοξάζουσιν οὐθ' ὅσαι
μὴ ὑπάρχειν τὸ ὑπάρχον, —ἀπειροὶ γὰρ ἀμφοτέραι, καὶ ὅσαι
ὑπάρχειν δοξάζουσι τὸ μὴ ὑπάρχον καὶ ὅσαι μὴ ὑπάρχειν τὸ
ὑπάρχον,— ἀλλ' ἐν ὅσαις ἐστίν ἢ ἀπάτη· αὗται δὲ ἐξ ὧν αἱ
γενέσεις· ἐκ τῶν ἀντικειμένων δὲ αἱ γενέσεις, ὥστε καὶ αἱ
15 ἀπάται), εἰ οὖν τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ οὐ κακόν ἐστίν, καὶ
τὸ μὲν καθ' αὐτὸ τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός (συμβέβηκε γὰρ

32 ποτέρα+δὴ Be: [ΔΑ] 36 μηδὲ] μὴ nBdA^a 37 ἐστίν nΣΓ
23^b1 ἑτέρα] ἄλλη n: [Τ'] 2 καθ' ὅποτέραν ἢ ἐναντία Be^d: [Τ'] 5
ἀληθὴς+ἔσται B: °a^c 6 ἐναντία] -ία Be^d: [ΔΣΓ] 7 ἐστίν om. n
B p^{ri}us ἔστι] ἄλλη BΣa alt. ὅτι om. BΔΣa^a: καὶ Γa^F τι om. ΔΣ
9 δὴ om. n, ΔΑΓ 10 ὑπάρχειν τὸ μὴ] οὐχ ὡς τὸ n 10-11 alt.
ὅσαι . . . ὑπάρχον] οὐα (ῖσται) ὡς ὑπάρχει ὑπάρχειν n 13 δὲ ἐξ ὧν]/// δὲ
ἐξ ὧν n: δὲ εἰσιν ἐξ ὧν Δ: δὲ ἐξ ὧν εἰσιν Σ

hangisi ilk önermeye karşıt? Sestekiler anlıktakilerden çıkıyorsa, anlıkta da karşıtın yargısı (doksa) karşıtsa; sözgelişi 'her insan adildir' 'her insan adaletsizdir'e

35 karşıt yargıysa, sesteki evetlemelerin de aynı biçimde karşıt olması gerekir. Ama anlıkta karşıtın yargısı karşıt değilse, evetlemeye karşıt olan da evetleme değil, belirttiğimiz değillemeye olacaktır. O halde hangi doğru yargının yanlış yargıya karşıt olduğuna; değillemeye söylenenin mi, yoksa karşıt olduğu yargısında olunanın mı

40 olduğuna bakmalı. Dediğim şu: 'İyi iyidir' doğru yargısı var; 'iyi iyi değildir' yanlış yargısı var; bir de 'iyi kötüdür' yargısı var: Bu son ikisinden hangisi ilk doğru olana karşıt? Karşıt yargıların karşıt olanlardan olduğunu saptamakla, saptanmış olacağını sanmak kesinlikle yanlış. Nitekim, 'iyi iyidir' yargısı 'kötü kötüdür' yargısıyla aynı olabilir ve ister birden çok olsun ister tek

5 tek, doğru olabilir. Bununla birlikte bunlar karşıttır. Ancak önermelerin karşıt olmaları, karşıtlardan olmaları değil, daha çok karşıt biçimde olmalarıdır. 'İyi iyidir' yargısı var; 'iyi iyi değildir' yargısı var; bir de iyiye ait olmayan, iyide bulunması olanaksız olan 'bir başka şeydir' yargısı var. Ötekilerden hiçbirine bakmamak gerekiyor, diyeceğim, ne olmayanın olduğu ne de olanın olmadığı yargıları –çünkü hem olmayanın olduğu hem de olanın olmadığı yargısı, her ikisi de sonsuz–; içinde yanıltıcılık olana bakmalı. Bunlar oluşların kaynağı; oluşlarsa karşıtlardan kaynaklanır: O halde yanıltıcılıklar da

10 karşıtlardan kaynaklanır. Demek 'iyi', hem 'iyi' hem de 'kötü olmayan' ise, ilki kendi başına, öteki ilineksel.

15

αὐτῷ οὐ κακῷ εἶναι), μᾶλλον δ' ἐκάστου ἀληθῆς ἢ καθ' αὐτό, καὶ ψευδῆς εἶπερ καὶ ἀληθῆς.—ἡ μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἀγαθὸν τὸ ἀγαθὸν τοῦ καθ' αὐτὸ ὑπάρχοντος ψευδῆς, ἡ δὲ τοῦ ὅτι κακὸν τοῦ κατὰ συμβεβηκός, ὥστε μᾶλλον ἂν εἴη ψευδῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τῆς ἀποφάσεως ἢ ἡ τοῦ ἐναντίου. διέψευσται δὲ μάλιστα περὶ ἕκαστον ὁ τὴν ἐναντίαν ἔχων δόξα· τὰ γὰρ ἐναντία τῶν πλείστον διαφερόντων περὶ τὸ αὐτό. εἰ οὖν ἐναντία μὲν τούτων ἡ ἑτέρα, ἐναντιωτέρα δὲ ἡ τῆς ἀντιφάσεως, δηλὸν ὅτι αὕτη ἂν εἴη ἡ ἐναντία. ἡ δὲ τοῦ ὅτι κακὸν τὸ ἀγαθὸν συμπε- 25 πλεγμένη ἐστίν· καὶ γὰρ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἀνάγκη ἴσως ὑπολαμβάνειν τὸν αὐτόν.

27

Ἔτι δ' εἰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως 27 δεῖ ἔχειν, καὶ ταύτῃ ἂν δόξειε καλῶς εἰρησθαι· ἡ γὰρ πανταχοῦ τὸ τῆς ἀντιφάσεως ἡ οὐδαμοῦ· ὅσοις δὲ μὴ ἐστὶν ἐναντία, περὶ τούτων ἐστὶ μὲν ψευδῆς ἢ τῇ ἀληθεῖ ἀντικειμένη, 30 οἷον ὁ τὸν αἰθριωπὸν μὴ αἰθριωπὸν οἰόμενος διέψευκται. εἰ οὖν αὗται ἐναντίαι, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ τῆς ἀντιφάσεως.

Ἔτι ὁμοίως ἔχει ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθὸν καὶ ἡ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθόν, καὶ πρὸς ταύταις ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν καὶ ἡ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν. τῇ οὖν τοῦ μὴ ἀγαθοῦ 35 ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἀληθεῖ οὔση δόξῃ τίς ἐναντία; οὐ γὰρ δὴ ἡ λέγουσα ὅτι κακόν· ἅμα γὰρ ἂν ποτε εἴη ἀληθῆς, οὐδέποτε δὲ ἀληθῆς ἀληθεῖ ἐναντία· ἐστὶ γὰρ τι μὴ ἀγαθὸν κακόν, ὥστε ἐνδέχεται ἅμα ἀληθεῖς εἶναι. οὐδ' αὖ ἡ ὅτι οὐ κακόν· [ἀληθῆς γὰρ καὶ νῦν] ἅμα γὰρ καὶ ταῦτα ἂν εἴη. λείπεται δὴ τῇ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ 40 ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἐναντία ἢ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν [ψευδῆς· 24

20-1 δόξα post ψευδῆς add. Σ, post ἀποφάσεως Λ, post ἐναντίου Βα 24
ἀποφάσεως Δα^F 25 prius ἢ om. α: [Τⁱ] 29 ἀποφάσεως η 30 ἡ
om. η 31 μὴ] οὐκ Β: [Τⁱ] οἰόμενος ἀνθρωπὸν α^F.? ΔΣΛ: [Γ] 32
ἐναντίαι bis scr. η αἱ bis om. η,? Λ: alt. om. Σ 34 πρὸς + γε η:
[Τⁱ] 36 τίς + ἂν εἴη (+ ἡ Β) ΒΔα^Λ: + ἐστὶν ΣΛα^F ἡ + γε η: °ε: [Τⁱ]
37 εἴην ἀληθεῖς ηΣαε 39 ἀληθῆς . . . αὕτη om. Δ 40 αὐτὴ om.
(Δ)α^F 40 δὴ] οὖν ΒΣα^F: δὴ οὖν α^Λ: [Λ] 24.1 ψευδῆς om. Δ.1:
°?α^c, Alex. Aphr.

- (Çünkü 'kötü olmayan olmak' ona ilineksel olarak verilmiştir.) Her nesne için kendi başına doğru olan daha doğruysa, doğru olanda bu böyleyse, [kendi başına yanlış olan da daha] yanlış olur. O halde 'iyi ıyı değildir' yargısı, bir nesne için 'kendi başına' yanlış. Demek 'iyi' nin değillemesindeki yanlış, karşıt olanın yanlışından daha yanlış. Öte yandan herbir nesne konusunda, doğruya karşıt olan yargıya sahip olan daha çok yanlış düşer, çünkü karşıtlar aynı şey konusunda en çok ayrımlı olar. lardır. O halde, bunlardan biri karşıt, değillemeninkiyse
- 20 daha karşıtsa, açık ki gerçekten karşıt olan bu sonuncusu. Yine, 'iyi kötüdür' yargısı bileşik bir yargı; çünkü
- 27 'iyi iyi değildir' yargısını da kabul etmesi zorunlu.
- 27 Öteki durumlarda da bunun öyle olması zorunluysa, bu konuda doğru sonuca vardığımız görülebilir. Nitekim değillemenin yargısı her yerde karşıt olacak ya da hiçbir yerde karşıt olmayacak. O halde karşıtları olmayan
- 30 terimlerde yanlış yargı, doğruya karşıt olan; örneğin 'insan'ın insan olmadığını düşünen yanlış düşer. Bunlar karşıt yargılarsa, öteki değillmeler de karşıt olur.
- Öte yandan 'İyi iyidir' yargısı 'İyi olmayan iyi değildir' yargısına benzer. 'İyi iyi değildir' ile 'İyi olmayan iyidir' yargılarında da bu böyle 'İyi olmayan iyi değildir' doğru yargısına karşıt olan yargı hangisi? 'İyi kötüdür' diyen yargı olmadığı kesin. Çünkü bunlar aynı zamanda doğru olabilir, oysa doğru bir yargı doğru bir yargıya hiçbir zaman karşıt olamaz. Nitekim iyi olmayan birşey kötüdür; o halde aynı zamanda doğru olabilirler. 'İyi olmayan kötü değildir' diyen yargı da karşıt
- 40 değil, çünkü bunlar da aynı zamanda olabilirler. O halde
- 24^a 'İyi olmayan ıyı değildir' yargısına 'İyi olmayan ıyıdır'

ἀληθῆς γὰρ αὕτη]. ὥστε καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν τῇ
3 τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν.

3 Φανερόν δὲ ὅτι οὐδὲν διοίσει οὐδ' ἂν καθόλου
τιθῶμεν τὴν κατάφασιν· ἡ γὰρ καθόλου ἀπόφασις ἐναντία
5 ἔσται, οἷον τῇ δόξῃ τῇ δοξαζούσῃ ὅτι πᾶν ἀγαθὸν ἀγαθόν
ἢ ὅτι οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν ἀγαθόν. ἡ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι
ἀγαθόν, εἰ καθόλου τὸ ἀγαθόν, ἡ αὕτῃ ἔστι τῇ ὅ τι ἂν ᾗ
ἀγαθὸν δοξαζούσῃ ὅτι ἀγαθόν· τοῦτο δὲ οὐδὲν διαφέρει τοῦ ὅτι
πᾶν ὅ ἂν ᾗ ἀγαθὸν ἀγαθόν ἔστιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ
24^b ἀγαθοῦ.

1 "Ὡστ' εἴπερ ἐπὶ δόξης οὕτως ἔχει, εἰσὶ δὲ αἱ ἐν τῇ φωνῇ
καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις σύμβολα τῶν ἐν τῇ ψυχῇ, δηλόν
ὅτι καὶ καταφάσει ἐναντία μὲν ἀπόφασις ἢ περὶ τοῦ αὐτοῦ
καθόλου, οἷον (τῇ) ὅτι πᾶν ἀγαθὸν ἀγαθόν ἢ ὅτι πᾶς ἄν-
3 θρωπος ἀγαθός ἢ ὅτι οὐδὲν ἢ οὐδεὶς, ἀντιφατικῶς δὲ ὅτι ἢ οὐ
πᾶν ἢ οὐ πᾶς· φανερόν δὲ καὶ ὅτι ἀληθῇ ἀληθεῖ οὐκ ἐνδέχεται
ἐναντίαν εἶναι οὔτε δόξαν οὔτε ἀντίφασιν· ἐναντίαι μὲν γὰρ αἱ
περὶ τὰ ἀντικείμενα, περὶ ταῦτα δ' ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν
αὐτόν· ἅμα δὲ οὐκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ.

2 ἀληθῆς]///// n: οὐκ ἀληθῆς Δ, quidam teste Alex. Aphr.: om.
ΣΛα: *a transl. Willelm¹, ?a^c et Alex. Aphr. γὰρ αὕτη om. Λ 5
πᾶν + ὅ ἂν ᾗ n marg. ΒΔΣΛα ἀγαθόν + ἔστιν Β, ?ΔΛ 6 prius ἢ] ἢ
Δ, ?Β: ?om. n 7 τῇ + πᾶν Η 24^b3 ἢ ἀπόφασις n: [T¹] 4 τῇ
om. n ΒΔΣΓα alt. ὅτι om. Δ, ?Γ 5 ἢ] ἢ Σ, ?n: ἢ ἢ Λ prius ὅτι +
ἢ Γ ἀποφατικῶς α^Λ: ?ἀποφαντ. Δ: ἀ//φαντικὸν n alt. ὅτι om.
Λα, ?Σ alt. ἢ] ἢ Β, ?n: om. (Δ)Σ 6 πᾶς... πᾶν n Λα^Λ: [ΣΓ] ἢ] ?ἢ
n Β: [Σ] ὅτι καὶ ΔΛα: ?ὅτι Σ ἀληθεῖ ἀληθῇ n Δ: *a^c 8 ταῦτα] τὰ
αὐτὰ Δα^Fa^c

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ n Β

- yargısının karşıt olması kalıyor. O zaman ‘İyi iyi değildir’ yargısı da ‘İyi iyidir’ yargısına karşıt olur.
- 3 Evetleme tümel alındığında hiçbir ayırım olmayacağı açık; çünkü tümel değilleme karşıt olacak. Örneğin ‘İyi olan herşey iyidir’ yargısına ‘İyi olmayan hiçbir şey
- 5 iyi değildir’ yargısı karşıt olur ‘İyi iyidir’ yargısı –‘iyi’ tümelse– ‘İyi olan ne olursa olsun iyidir’ yargısıyla aynı yargı. Bu da ‘İyi olan herşey iyidir’ yargısından hiç
- 24^b ayrımlı değil. ‘İyi olmayan’ için de bu böyle.
- 1 Sonuç olarak, yargıda durum böyleyse ve sesteki evetlemelerle değillemeler, ruhtakilerin simgeleriye, açık ki evetlemeye de aynı nesne konusundaki tümel değilleme karşıt olacak. Örneğin ‘Her iyi iyidir’ ya da ‘Her insan iyidir’e ‘Hiçbir iyi iyi değildir’ ile ‘Hiçbir
- 5 insan iyi değildir’ karşıt olacak. ‘Kimi iyi iyi değildir’ ile ‘Kimi insan iyi değildir’ de çelişik olarak karşıt olacak. Ayrıca açık ki bir doğru yargı ya da çelişmeye, doğru bir yargı ya da çelişme karşıt olamaz, çünkü karşıt olanlar aynı nesnenin karşı olumlarıyla ilgili. Bunlar konusunda aynı kişi doğru söyleyebilir ama, karşıtlar aynı şey için aynı zamanda bulunamaz.

NOTLAR

1. "Proton" yerine, Cod. Ambrosiaius, Cod. Marcianus vd. de geçen "Protws" göz önüne alınmıştır.
2. Metinde kullanılan sözcük: "Tragelaphos" (keçi-geyik), masallarda geçen bir hayvan.
3. Metinde kullanılan sözcük: "Kallippos" (kalos: güzel, ippos: at).
4. Metinde kullanılan sözcük: "Epaktrokeles".
5. Metinde kullanılan sözcük: "Hygiainei" (Sağlıklıdır).
6. "Ton hyparkhonton" yerine, Cod. Ambrosianus, Cod. Marcianus'da geçen "Kath' eterou legomenon" göz önüne alınmıştır.
7. Metindeki sözcük: "Anthropos" (insan).
8. Metindeki sözcük: "Mus" (fare).
9. "Palto beyaz" önermesi.
10. Codex Ambrosianus'daki okuma kabul edilmiştir.
11. Codex Marcianus'da 8 ile 4 yer değiştirmiştir ve bizce dizi-
liş açısından Codex Marcianus'daki okuma daha yerindedir.
12. Codex Marcianus'daki okuma kabul edilmiştir.

SÖZLÜK

açıklamak: apodidomı

ad: onoma

adalet: dikaiosyne

ad bulmak: onomatopoein

ad durumu: ptosis onomatos

akıl: logos (akıldan pay alanlar ve almayanlar [22 b 39 vd.])

akla uygun: kata logon (22 a 14)

alan: pragmateia

alma: apodosis

anlamli: semantikos

araç: organon

artma: auksesis

asıl: kyrios

aşırılık: hyperbole

ayırıcı özellik: diaphora

ayırma: diairesis

aynı: to tauton

aynı anda: hama

azalma: meiosis

bağlantı: symploke

başkalaşma: alloiosis

başlangıç: arkhe

belirlenmiş: aphorismenos

belirsiz: apo tykhes

belirsiz ad: anonymon – onoma aoriston

belirsiz eylem: rema aoriston

belirtmek: semainein

benzer: homoia

benzemezlik: anomoiia

biçim: skhema – morphe (10 a 12, 16)

biçimçe: tropo (4 a 29 – 4 b 2)

bildirsel tamdeyim: logos apophantikos

bildirsel tümce: logos apophantikos

bileşik ad: onoma diploun – peplegmenon onoma (16 a 23-16 b 3 2)

bilgi: episteme

bilgisizlik: agnoia

bilinebilir (olan): epistetton

bilinir: gnorimos

birleřtirme: synthesis
bölümleme: diairesis
bölünmez: atomos
bulunan: hyparkhon
bütün: holos
bütünsel kaplam: hos katholou – hoti katholou
ciddi adam: spoudaios
cins: genos
cisim: soma
çapraz: kata diametron
çeliřik: antikeimenon (20 a 30)
çeliřikli soru: he erotesis dialektike
çeliřme: antiphasis
çıkma: aporia
daha azlık: to hetton
daha çokluk: to mallon
değilleme: apophasis
değişmez: akineta
devinim: kinesis
devrik: antikeimenon (11 b 16 – 11 b 17)
“dır”: estin (einai)
dilbilimi: grammatike
doğal olarak: to physei
doğru: alethes – dikaios
doğrudan belli bir nesne: tode ti
doğruluk (adalet): dikaiosyne
dönüşüm: metabole
durgunluk: eremia
durum: thesis – keisthai
duygulanım: pathos
duyulabilir (olan): aistheton
duyum: aisthesis
düşünü: dianoia
düzen: taksis
edilginlik: paskhein
eklem: syndesmos
eksiklik: endeia
erdem: arete
erdemli: spoudaios
erdemsiz: phaulos
eşadlı: homonymon

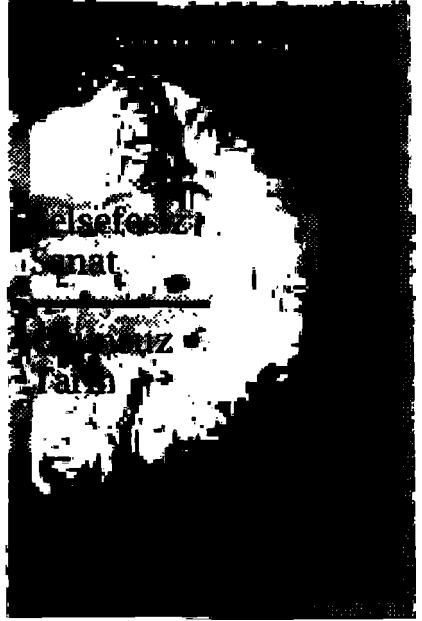
eşanamlı: synonymon
eşitlik: isotes
eşitsizlik: anisotes
etkilenme: pathos
etkinlik: poicin
evetleme: kataphasis
evirme: antistrephon
eylem: rema – praksis
eylem durumu: ptosis rematos
gelişigüzel: hopoter etykhon
genel anlamda: holos
görelilik: pros ti
hal: ptosis
huy: hêksis
işkindir: onyparthkei
ikincil öz: ousia deuteria
ilineksel olarak: kata symbebokos
ilk öz: prote ousia
ilke: arkhe
im: semaion
imlemek: semainein
iyelik: heksis – ekhein
kaplam: epi pleion
karşılık: apokrisis
karşı olum: antithesis
karşıt: enantios
karşıt önerme: apophansis enantia
kavram: noema
kendi başına: auto kath hautō
konu: skepsis
konuşma: logos (14 a 36, b 2 v.d.)
kötülük: kakia
mal: ktema
nasıllık: poion
neden (niçin, gerekçe): logos (21 b 14)
neden: aitos
nelik: poia
nesne: pragma (4 a 36)
nicelik: poson
nitelik: poiotes – poion
olan: to on

olanak: dynamis
olanaklı: dynatos
olanaksız: adynatos
olanaksızlık: adynamia
olgu: pragma
olumsal: endekhomenos
oluş: genesis
orta olma: mesotes
orta terim: ana meson
ortak: koinos
ölçülülük: sophrosync
öncelik: proteron
önerme: logos (12 b 6-10) (14 b 14-22) – kataphansis
öz: ousia
özgü: idios
özne: hypokeimenon (21 b 28 vd.)
parça: meres
rastgele: pros to tykhon
renk: khroma
ruh: psykhe
sarı: doksa - hypolepsis (8 b 10)
saltık olarak (anlamda): haples
ses: phone
sıra: taksis
simge: symbolon
sorun: aporia (8 a 13) – amphisbetesis
söylenen: legomenon
söz: logos (4 b 8, 23, 32; 5 a 33; 16 a 2, 22; 17 a 22, 19 a 33)
sözce: phasis
sürekli: synekhes
süreksiz: diorismenos
tam: heis, mia, hen
tam devrik: antikeimenon
tanım: orismos (6 a 16) – logos (1 a 2, 4, 6, 7, 11; 2 a 20, 24-33; 3 a 16, 20; 3 b 2, 7, 8; 16 b 1)
tanıtlamalı bilim: episteme apodeiktike
tasarım: homoioma
taşıyıcı: hypokeimenon
tekil: kath hekaston
tek tek olanlar (ele alınanlar): kath hekasta
tümce: logos (16 a 31; 16 b 26, 33; 17 a 8)

tümel: katholou
tümevarma: epagoge
tür: eidos:
türemiş: paronymon
uslamlama: logos (19 b 19)
uygun: oikeios
uylaşımsal olarak: kata synthaker
uzak: allotrios
uzam: pou
üstlenen için: to dektiko hyparkhein
yakın: oikeios
yalın ad: onoma haploun
yalın önerme: apophansis haple
yanıltıcılık: apate
yanlış: pseudes
yargı: doksa
yatkınlık: diathesis
yazı: grammata
yer: khora /6 a 13); topos (4 b 25; 5 a 7 vd.)
yer değiştirme: kata topon metabole
yoksunluk: steresis
yükleme: kategoria
yüklemek: kategorein
yokoluş: phthora
zaman: pote (kategorilerden biri): khronos (1 b 26; 2 a 2: 11 b 12)
zamandaş: hama
zorunlu: anankaios

SÖZLÜĞE NOTLAR:

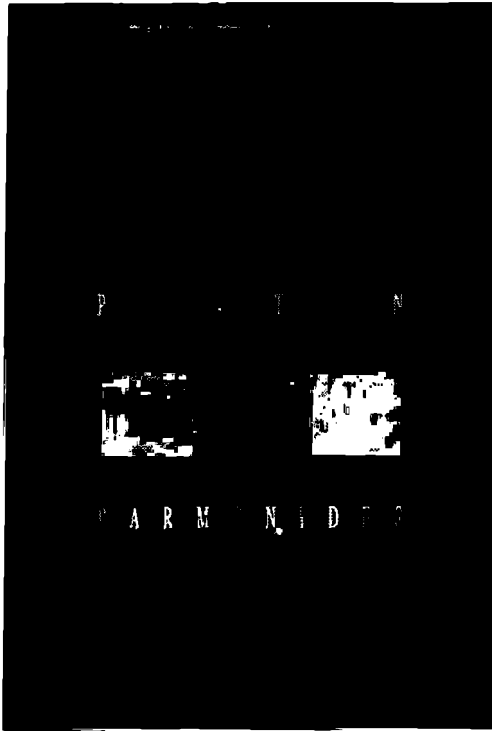
1. Dizinde, çok değişik anlamlarda kullanılan 'logos'un nerede, hangi anlamda kullanıldığı verilmiştir; bunun yanısıra aynı Türkçe karşılıkla çevirdiğimiz iki ayrı sözcüğün birinin kullanıldığı yer gösterilmiş, ötekinde buradan yola çıkarak anlaşılabilirliği düşünülmüştür.
2. "Peri Hermeneias"da Aristoteles, pek çok yapıtımdan söz etmektedir. Bunların kullanıldıkları yerler: Analytika: 19 b 31; Peri Psykhes: 16 a 8; Topika: 20 b 26; ?Peri poietikes: 17 a 5; ?Peri Retorikes: 17 a 5; ?Sophistikoi elenkhoi: 17 a 36
3. 1 a –15 b "Kategoriai"ın, 16 a – 24 b "Peri Hermeneias"ın numaralarıdır.

MEHMET ALİ KILIÇBAY

Felsefesiz Sanat Oyunsuz Tarih

Yaratıcı insan, tamamen yapay bir alem olan oyun alanını bir kaçış, bir soluklanma menzili olarak kullanmakta ve aynı zamanda, deliliğe yatkın ikiz varlığını burada yeniden üretmektedir. İnsan sadece *sapiens* değildir, sadece akıllı işler yapmaz, aynı zamanda *demens*'tir de. İşte insanın radikal deliliğe eğilimini düzenleyen, ehlileştiren alan oyun sahası olmaktadır.

PLATON

PARMENİDES

Göröldüğü gibi, Bir ister olsun ister olmasın, o ve öteki nesneler hem kendi kendilerine göre hem de birbirlerine göre birbirleriyle bütünüyle ilişki içindedirler ve değildirler; hem öyle görünürler hem de öyle görünmezler.

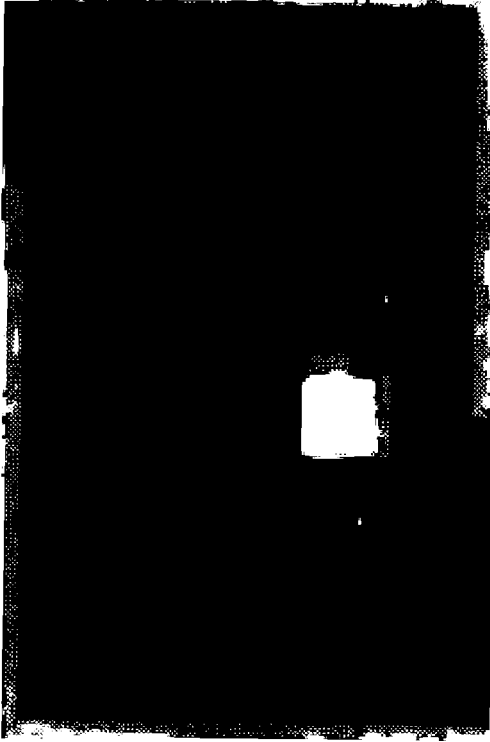

ALAIN MINC
Yeni Ortaçağ

Yeni Ortaçağ: Örgütlü sistemlerin yokluğu, her türlü merkezin kayboluşu, kaygan ve silik dayanışmaların ortaya çıkışı, belirsizlik, rastlantı, bulanıklık.

Yeni Ortaçağ: Zengin toplumların mafyalar ve yolsuzluklarla kemirilmesinden Rus kargaşasına varıncaya dek, her türlü otoritenin dışında sayıları giderek artan "gri alanlar"ın gelişimi.

Yeni Ortaçağ: Aklın, kurucu ilke olarak, uzun zamandan beri kaybolduğu sanılan ilkel ideolojilerin ve boş inançların yararına silinip yokoluşu.

ARİSTOTELES KATEGORİLER

Batı dünyasının varlık, bilgi, dil felsefesinin temel taşı. Aristoteles felsefesinin başlıca kavramlarının tek tek tartışılıp aydınlatıldığı kaynak metin.